MYKOLOGICKÉ LISTY 44

Informační orgán
Čs. vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV
PRAHA 1991

Sdělení členům ČSVSM

Předsednictvo ČsVSM stále žije v určitých nejistotách, které se týkají jednak další existence sekretariátu a knihovny v Krakovské ulici, jednak vydávání České mykologie. Tyto nejistoty přináší někdy i situace, které se snažíme řešit k prospěchu ČsVSM. V dalším uvádíme pro informaci některé závěry z jednání předsednictva:

Ze schůze 15.5.1991

V každém případě bude nutno redukovat knihovnu především tak, že budou vyřazeny časopisy, které tisknou jen minimálně mykologická témata; budou nabídnuta centrální knihovně ČSAV. Zůstatkové množství České mykologie ve výši 25ks všech ročníků bude uloženo v sekretariátě, ostatní bude vyexpedováno dle objednávek zájemců. Zbytek zásob České mykologie převzalo do úschovy Slovenské národné múzeum v Bratislavě. Archiv spolu s vytříděnou korespondencí bude uschován v Národním muzeu.

Byl dán návrh na ustavení výrobního týmu České mykologie. V současnosti již funguje ve složení: Dr. Svrček, Ing. Kuthan, Dr. Fellner, Dr. Holubová a Dr. Šašek.

Došly návrhy na volbu zahraničních čestných členů ČsVSM: prof. Bresinsky, prof. Molitoris, Dr. Palmer, Dr. Reid, Dr. Parmasto, Dr. Singer. Prosíme o další návrhy.

Byl navržen členský příspěvek na rok 1992 ve výši 50,-Kčs, na schůzi 28.8. byl však návrh změněn, a to na 40,-Kčs. Rovněž bylo rozhodnuto svolat hlavní výbor s programem: stanovy, rozpočet, časopisy a sborníky, čestná členství, různé.

Ze schůze 28.8.1991

Paní Brodská, účetní ČsVSM, podala informaci o stavu hospodaření; podle ní je finanční situace pro rok 1991 únosná. Na schůzi bylo konstatováno, že ČSAV nás nebude moci financovat v rozsahu jako dříve, a že je tedy třeba zvýšit podíl členů a odběratelů České mykologie na příjmech Společnosti. Předsednictvo by rádo přijalo podněty na další získávání prostředků pro financování činnosti. Dne 23.9.1991 bude plenární zasedání Rady vědeckých společností ČSAV, kde mj. bude informace o hospodaření v r.1992. Vzhledem k uzávěrce bulletinu bude členská základna ČsVSM s výsledky seznámena v jeho příštím čísle.

Předsednictvo sdělí nakladatelství Academia, že v r.1992 již nebude požadovat žádné služby od nakladatelství. To znamená , že Společnost se bude muset postarat vlastními silami o distribuci ČM jak v tuzemsku tak v zahraničí. Na žádost předsednictva projednal Ing. Kuthan předběžně možnost tisku České mykologie v Ostravských tiskárnách v Karviné, zde dle získané kalkulace by výroba jednoho čísla přišla na 21.000Kčs včetně daně při nákladu 1000 ks, což by omezilo poněkud ztrátovost vydávání a potřebu dotace. Společnost zamýšlí Českou mykologii tisknout ve zmíněné tiskárně a uzavře s ní smlouvu na rok 1992. Cena za číslo časopisu je navrhována na 16,- Kčs, bude však nutno dořešit výši potřebného nákladu, předplatné do zahraničí a celý rozpočet.

Redakce České mykologie nemá dostatek rukopisů a vyzývá tedy naše mykology k zaslání vědeckých příspěvků. - Stejná situace je i v redakci Mykologických listů, kde jsou vítány příspěvky do všech jednotlivých rubrik.

Členská základna se rovněž tímto informuje, že za resignujícího Dr. Kotlabu byla již dříve do funkce hospodáře navržena Dr. Semerdžieva a do redakční rady kooptován Dr. Fellner.

Ze schůze 16.9.1991

Bylo rozhodnuto svolat zasedání hlavního výboru na 4.11.1991 s programem: návrhy stanov, zvýšení členského příspěvku a prodejní ceny České mykologie, rozpočet na rok 1992, tiskové otázky, návrhy na čestné členství a další návrhy k činnosti ČsVSM. Na schůzi se znovu potvrdila nutnost redukce knihovny, neboť stále není vyjasněna otázka financování nájemného za místnosti sekretariátu resp. nutnost jeho přesunu do jiných prostor.

-x-x-x-x-x-x-

Poznámka redaktora: Vědomí složité situace, ve které se Společnost v současné době nachází mne jako technického redaktora informačního bulletinu Mykologické listy vedlo k tomu, abych pro jeho každé číslo si vyžádal informaci předsednictva ČSVSM pro jeho členy.

Pro toto číslo bulletinu jsem obdržel výše uvedenou zprávu, která mne osobně neuspokojuje/ a to i po vrácení rukopisu se žádostí o doplnění a rozšíření, což se stalo jen v malé míře/. Obávám se, že nebudu v těchto pocitech osamocený, proto připojuji svůj osobní názor k zvážení všemi členy Společnosti:

1/ Není pochyb, že Společnost a její řídící předsednictvo se nachází ve velké nejistotě, pokud jde o výhled do budoucna /finance, sekretariát, knihovna, vydávání časopisů/. Podobné nejistoty panují v celé společnosti, průmyslu, institucích apod., v celém našem státu a rozdělují řídící osoby do dvou velkých skupin. První z těchto skupin projevuje účinnou iniciativu a je aktivní bez ohledu na nejistoty, snaží se je překonávat, volit jiné i méně obvyklé cesty a způsoby jak vybřednout, jak přes problémy celou situaci řešit.

Pro druhou skupinu je charakteristická určitá pasivita a bezradnost /omlouvaná zejména panující nejistotou/, nechuť a snad i neschopnost volit nestandardní, nekonformní, originální přístupy k řešení. Většina z nich postrádá zřejmě existenci striktních regulí a konvencí, mnozí z nich i nitky a drátky vedoucí do provaziště k ovládající ruce, další pak čekají sestoupení andělů s hlásnými troubami plnými pokynů a příkázání, ne-li posledního soudu. Moje osobní averze vůči osobám patřícím k druhé skupině je taková, že nejsem ochoten se participovat na čemkoliv, co by jimi bylo řízeno či ovládáno.

Na schůzi hlavního výboru na jaře 1990 jsem přednesl řadu návrhů a námětů, jak postupovat /či zkusit postupovat/ při řešení aktuální situace Společnosti. Ve stejném čase jsem předsednictvu předal návrh nových stanov Společnosti, které komise hlavním výborem jmenovaná pod mým vedením vypracovala. Nyní však je již podzim 1991 a novelizované Stanovy ČsVSM nejsou dosud v platnosti, teprve nyní se uvažuje o některých návrzích, které jsem před 17 měsíci podal. Jakkoliv jsou body programu navržené pro zasedání hlavního výboru plánovaného na 4.11.1991 důležité, domnívám se, že by měly tvořit jen menší část toho, co by zde mělo být projednáno.

2/ V žádném případě nechci zlehčovat problémy a obtížný přístup k řešení, se kterým se předsednictvo Společnosti setkává. Domnívám se však, že není dostatečně využita aktivita členů, která by při větší otevřenosti jednání a postupu předsednictva, a při plném informování členské základny mohla přinést žádanou odezvu a pomoc. Je tu přece tolik způsobů jak pomoci, od dobrovolných darů finančních či dobrovolného angažování se ve prospěch Společnosti při řešení palčivých organisačních či technických úkolů. Je zde přece tolik otevřených otázek, tolik potřeb. Pokud tak dosud neučinilo předsednictvo, chtěl bych se pokusit tyto potřeby shrnout sám:

-požadavek vysokého nájemného ztěžuje až znemožňuje další činnost sekretariátu a knihovny ČsVSM; rozhodnou pomoc by přineslo zajištění vhodných prostor s přiměřeným nájemným.

-v nejbližších letech, dříve či později, bude Společnost nucena přejít na samofinancování. Veškeré aktivity, které by znamenaly úspory nákladů nebo zvýšení příjmů jsou proto již dnes nejvýše žádoucí. Pouhé zvyšování členských příspěvků či cen časopisů nejsou řešením. Je třeba se zamyslet zejména nad možnostmi získání sponzorů, nad bezplatnou prací ve prospěch Společnosti v administrativní a technické či organizační činnosti. To je zejména aktuální při vydavatelské činnosti zajištěním svépomocné administrace a distribuce časopisů /zejména České mykologie/ v tuzemsku, i při získávání předplatitelů a zajišťování předplatného i distribuce do zahraničí. Rovněž sem náleží získání co nejlevnějších zdrojů nejrůznějšího materiálu /papír, obálky apod./, nejlevnější výroby časopisů apod.

-členové ČsVSM představují nezanedbatelnou sílu /ať sami nebo spolu s jinými společnostmi a organizacemi, ku kterým je nutno hledat spojení/ v petiční aktivitě. Není možno se spokojit s pouhým konstatováním, že nebyl splněn slib daný delegací ČSAV, že totiž bude zrušena daň z obratu u vědeckých časopisů nebo, že ministerstvo spojů stále odmítavě reaguje na požadavek snížení přemrštěného poštovného do zahraničí na tiskoviny vědecké povahy. Za zásilku knih tohoto charakteru o váze do 2 kg do Evropy pozemní cestou zaplatí náš občan či instituce 249.-Kčs, za stejnou zásilku podanou v Rakousku necelých 50 ATS, což při současném kurzu je asi polovina.

Jsem si vědom toho, že moje separátní votum zatíží jisté vztahy a po-

sílí mně vyčítanou pozici rebelanta, snad i přinese výtku, že jsem na stránkách Mykologických listů uveřejnil tyto řádky psané spontánně bez předchozího souhlasu.
Moje svědomí a zásady mně však nedovolily jednat jinak.

Jan K u t h a n

Zajímavé druhy naší mykoflóry

CONOCYBE INTRUSA/Peck/Sing. - ČEPIČATKA SLZIVKOVÁ - NALEZENA V SEV. V ČECHÁCH

Jaroslav B i b e r

Mykologům málo příznivé zimní období zpestřujeme si v rámci teplicko-ústecké mykologické pracovní skupiny rádi návštěvami skleníků. Protože však tropický i subtropický skleník teplické botanické zahrady bývají v tuto dobu na houby kupodivu dost chudé, dáváme přednost produkčním sklenikům okolních zahradnictví.

Při návštěvě rozlehlých, moderních skleníků v Ústí nad Labem-Krásném Březně dne 2.III.1991 upoutal naši pozornost, jak velikostí, tak i dominantním výskytem druh, který byl přítomnými členy skupiny na místě určen jednoznačně jako slzivka /Hebeloma sp./. Mé nesmělé námitky, že slzivky jsou rodem /převážně/ mykorrhizním, nebyly akceptovány, takže jsem se k tomuto určení také přiklonil. Plodnice vyrůstaly hojně na substrátu s vysokým podílem rašeliny a drcené /borové ?/ kůry mezi gerberami pěstovanými moderním, policovým způsobem.

Pokusy o určení však nebyly úspěšné. Makroskopicky se to zdálo být Hebeloma longicaudum či H. truncatum, ale vždy s určitými rozdíly. Po nějaké době však pomohla náhoda. V letošním roce jsem se rozhodl věnovat větší pozornost rodu Conocybe a zahájil jsem studiem poměrně obsáhlé a kvalitní německé práce Zschieschangovy /1987 b/. K mému největšímu údivu se ukázal hned první v klíči-Conocybe intrusa /Peck/ Sing. - být tou "slzivkou" z ústeckých skleníků, pro kterou jsme se zatím marně snažili najít druhové jméno. Soulad byl jednoznačný a další, již správně směrované pátrání v literatuře určení jen potvrdilo.

Houbu popsal americký mykolog C.H.Peck v r.1896 podle nálezů ze států Massachusetts a New York jako Cortinarius. Jde však, podle Singera, o druh subtropický, vyskytující se jak v Evropě, tak zřejmě i v U.S.A. /zdá se tomu nasvědčovat Peckem použité epiteton: intrusa = vetřelkyně, vniklé/jen adventivně, nejčastěji ve sklenících nebo v souvislosti se skleníkovými substráty.

Zřejmě první zprávu o nálezu u nás i v Evropě podal, paradoxně aniž by si toho byl vědom, Melzer /1947/, který Poláčkův nález v paře-niští v Brandýse n.L. koncem ledna 1943 výstižně popsal, nakreslil a ztotožnil mylně s druhem Meliderma crassum /Fr./Velen. Sám však přiznává, že soulad s Velenovského popisem není úplný, zejména pokud jde o tvar výtrusů a cystid.

Druhý nález z časného jara 1965 /leg. Klimešové/ ve skleníku zahradnictví v Praze, Modřanského ul., publikoval až po 18 letech Svrček /1983/, kterému předal exsikáty k určení E.Wichanský. Ve své práci zmiňuje jak nález publikovaný Melzerem, tak i údaje o výskytu v Anglii v letech 1958, 1967 a 1978, vždy ve sklenících.

Další zmínky o tomto druhu se mi v naší dostupné literatuře nalézt nepodařilo. Náš sběr z Ústí n.L. by tedy představoval třetí publikovaný nález pro ČSFR, odkud je tudíž tento druh znám zatím pouze

z Čech /viz pozn.red./.I když jde o druh v současné době v Evropě nepochybně se šířící /Zschieschang 1987a/,je přece jen u nás asi ještě dost vzácný.Lze si totiž jen těžko představit,že by tak nápadný druh v tak frekventovaném prostředí by mohl delší dobu uniknout pozornosti.

Ze sousední bývalé NDR bylo do roku 1977 publikováno /Zschieschang 1977/celkem 5 lokalit a zmíněno dalších 5 nálezů v ostatní Evropě.V uvedené práci je uznáváno Melzerovo prvenství pro Evropu. Za dalších 10 let do r.1987 počet nově zjištěných lokalit v Evropě vzrostl jen mírně,třebaže,jak již bylo konstatováno,jde nepochybně o šířící se druh.

Conocybe intrusa je houba střední velikosti a dosti robustního vzhledu,makroskopicky zcela nepodobná ostatní,převážně drobným a křehoučkým zástupcům tohoto rodu,takže pro ni byla,podle Svrčka, vystavena samostatná sekce Giganteae s jediným stirps Intrusa.Přes potíže,které nám její určování připravilo se domnívám,že vzhledem k svému vzhledu a místu výskytu by měla být snadno určitelné pro toho,kdo je informován o její existenci.Z makroznaků ji snad nejlépe charakterizuje výrazné rýhování v horní části třeně,které velmi dobře popisuje a zobrazuje Melzer, avšak neuvádí Moser /1983/. Naproti tomu Moserem uváděné bělavé /světlejší/ostří lupenů bylo zjistitelné jen u některých,zřejmě mladších plodnic.Charakteristická pro tento druh zdá se také být fruktifikace převážně v chladné části roku. Nemohu však potvrdit silnou vůni usušených plodnic po Maggi,či jako Lactarius helvus, o níž se zmiňuje Svrček/1983/. Melzer uvádí,že jde o houbu jedlou a chutnou,jak prý potvrdila rodina zahradníka,v jehož pařeništi byla nalezena.Sami jsme jedlost nevyzkoušeli,protože jsme ji zprvu považovali,jak již uvedeno, za příslušníka nejedlého rodu Hebeloma.

Vzhledem k tomu,že Melzerem použitý Velenovského název "medovka tlustá" se týká jiného druhu /Cortinarius crassus Fr./a je tudíž nepoužitelný,navrhuji český název "čepičatka slivková"s ohledem na velkou podobnost s rodem slzivka.

Exsikáty publikovaného sběru jsou uloženy v herbáři Okresního vlastivědného muzea Litoměřice /LIT/.

Literatura:

Melzer V./1947/: Medovka tlustá.Meliderma Crassum/Fr./Vel.-Čes. Mykol,Praha 1:48-50.

Moser M./1983/:Die Röhrlinge und Blätterpilze.In Gams:Kleine Kryptogamenflora. Stuttgart-Jena.

Svrček M./1983/:Nové a vzácnější Agaricales z Čech.-Čes.Mykol.,Praha 37:212-236.

Zschieschang G./1987a/:Conocybe Fayod.In Kreisel H./Ed./et al.:Pilzflora der DDR,p.50-53.Jena.

Zschieschang G./1987b/:Die Gattung Conocybe in der DDR.-Boletus 11: 35-49.

Jaroslav B i b e r: Conocybe intrusa - Ansehnliches Samthäubchen in Nordböhmen gefunden.

Es wird über ein ziemlich reiches Vorkommen des Ansehnlichen Samthäubchen - Conocybe intrusa/Peck/Sing.-auf Blumenbeeten/Gerbera/ in Gewächshäusern in Ústí n.L./Aussig an d.E./berichtet.Es handelt sich wahrscheinlich erst um den dritten Fund in der ČSFR.Behandelt werden auch die vorherigen zwei Funde,von denen der erste aus dem Jahre 1943 /Melzer 1947/ auch den Erstfund für Europa darstellt.

Redakční poznámka:Pojednávaný druh jsem sbíral v letech 1989-1991 opakovaně ve sklenících Sempra Paskov,okr.Frýdek-Místek.Vzhledem k tomu,že jednotlivé sběry vykazovaly poměrně značnou variabilitu co do robustnosti plodnic, výraznosti rýhování horní části třeně apod.,

požádal jsem /spolu s dalšími sběry Conocybe sp./ R. Watlinga o revizi mých určení resp.o určené mně zcela neznámých druhů.Zdá se,ostatně jako u řady dalších druhů rostoucích na kompostech či zetlelých pilinách, že vznik robustních plodnic je podmíněn nadbytkem živin v substrátu a příznivými mikroklimatickými podmínkami. Méně robustní plodnice /habitu některých druhů Inocybe/ tvoří Conocybe intruse např.ve skleníkové kultuře papriky, tedy spíše v zemině bez nadbytku kompostu,slémy apod.jaká je užívána jinde,např.při pěstování salátových okurek tzv. "na mulči".Pach po polévkovém koření u suchých plodnic pozorován nebyl,ostatně sběry ze skleníků za čerstva i po usušení často mají zvláštní nepříjemný pach,který přičítám hlavně použitým tekutým hnojivům/DAM/či herbicidním a fungicidním prostředkům,jakkoliv tyto byly v Paskově používány jen omezeně.

Další údaje k sběrům Conocybe intrusa a dalším,více jak 90 druhům vyšších hub ze skleníků je obsaženo v studii autora redakční poznámky,které bude vbrzku publikována ve sborníku "Houby rostoucí v prostředí ovlivněném lidskou činností"/Ostrava, vlastním nákladem/.

Jan K u t h a n

Diskuse

K ČLÁNKU Z.KLUZÁKA V ML. č.35 -"MYKOLOGŮM K ÚVAZE "

Jiří V a l t e r

V uvedeném článku autor rozebírá otázku situování lokalit hub do map.Jako jednu z variant bere vytýčení lokality pomocí zeměpisných souřadnic,které jsou však u nás dosud stále utajovány.Zcela správně poznamenává,že jak technický pokrok,tak i mezinárodní situace snížily smysl utajování natolik,že dojde k jejich "odtajnění".Toto nám sice není dáno k posouzení a rozhodování, ale uvědomíme-li si,že fotografie z družic dnes pracují s několikacentimetrovou přesností,tak potom utajování zeměpisných souřadnic je holý nesmysl.Horší to však bude,a to ještě po delší dobu s dostupností map,a i poněkud složitějším vyčítáním zeměpisných souřadnic ve stupních,minutách a vteřinách.

Autor článku Z.Kluzák proto navrhuje polární souřadnice a podrobně je v článku rozvádí.I zde narážíme vždy na otázku výchozího bodu pro stanovení polárních souřadnic,protože tento nemusí být na všech mapách uveden,zejména ne na mapách turistických.

Pro většinu hub zřejmě i nadále vystačíme s kvadranty středoevropského botanického mapování,které je zavedeno a v praxi se osvědčilo.Pokud by však šlo o přesnější určení místa, navrhuji tyto kvadranty dosud dělené na "a,b,c,d", dělit dále devítkovou soustavou,jak je vyjádřena v přiloženém náčrtu.

Z náčrtu jasně vyplývá způsob dělení vždy po devíti čtvercích a číslovaných v řadách vždy od 1 do 9.Pokud by se to někomu jevilo ještě za nedostačující,je možno poslední čtverec na přesnějších mapách dále rozdělit na 9 čtverců.V prvém případě dělením dosáhneme čtverce o straně cca 500 m,což je poměrně přesné vymezení lokality,v druhém případě pak dosáhneme přesnosti určení lokality ve čtverci o straně cca 165m. Takové přesnost je podle mého názoru již plně dostačující i pro vzácné druhy a ojedinělé nálezy.

Vlastní vyčítání z těchto čtverců je velmi snadné a zápis by potom měl mít následující podobu:
Kvadrant botanického mapování 6653d/99 - pro případ znázornění na náčrtu nebo pro přesnější údaj potom - 6653d/995 /lokalita leží ve středu posledního čtverce.

Kvadrant středoevropského botanického mapování 6653

Síť je možno zakreslit přímo do mapy, případně na průsvitku pro dané měřítko mapy. Při zhotovování průsvitek je však nutno vzít v úvahu sbíhavost poledníků. Bylo by tedy nutné mít připravené různé průsvitky v závislosti na měřítku mapy a zeměpisné šířce.
Další bližší určení lokality a její popis ponechat v tom znění, jak je navrhuje ve svém článku Z. Kluzák.

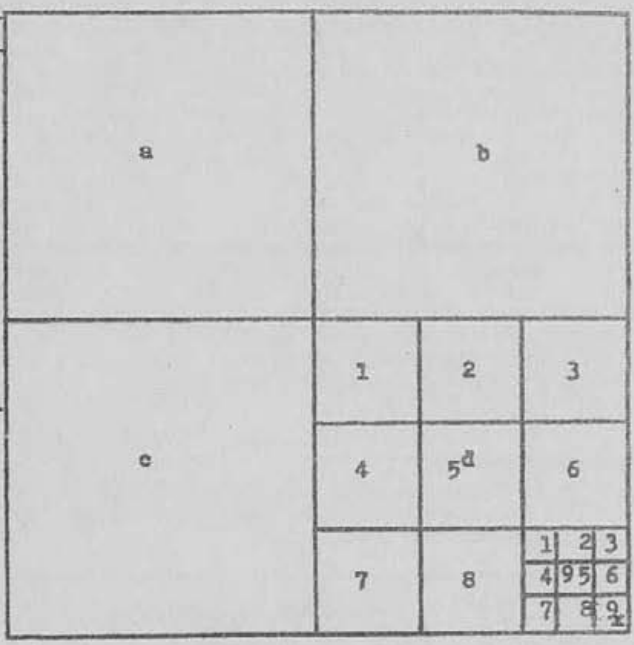

Jiří V a l t e r: Eine Bemerkung zum Beitrag von Z. Kluzák in Mykol. Listy 1989, Nr. 35.

Es wird ein Vorschlag zur präzis genauen Verfahren bei der Pilzkartierung vorgelegt.

XEROCOMUS BADIUS/Fr./Kühn. ex Gilb. - K JEHO PROMĚNLIVOSTI

Pavel H l a v á č e k

V lesních komplexech v okolí Ročova, které patří ke Džbánské vrchovině/cca 400m n.m./ se setkávám s formami Xerocomus badius, které se již po mnoho let vyznačují tvarovou stálostí. Nejsem si proto jist, jsou-li způsobeny pouze vlivem ekologických činitelů a nejsou tedy dědičné nebo jedná-li se již o nápadnější odchylky, podmíněné dědičností.

Je nutno předeslat, že se jedná o smíšená lesní společenstva, kde převládá Picea abies/L./Karst., značně promíšený s Larix decidua P. Mill. a Carpinus betulus L., dále s Pinus sylvestris L., Quercus robur L., Q. petraea /Mattusch./Liebl., a Fagus sylvatica L. Místy jsou menší monokultury Picea abies a Pinus sylvestris. Podkladem je opuka a řídčejší pískovec. Tato skladba mi umožnila srovnávat formy sledovaného druhu. Srovnával jsem mnoho mladých i starších plodnic z různých stanovišť a mohu konstatovat, že odchylky nejsou způsobeny různým stářím plodnic.
Oč se tedy jedná:
Klasický tvar plodnice Xerocomus badius pod kterým je v mnoha publikacích popisován a zobrazován /např. Svrček et Vančura; Veselý, Kotlaba et Pouzar; Příhoda, Bon a další/, upomínající na tvar kozáka březového, se zde vyskytuje ve valné většině pod Pinus sylvestris s podrostem borůvky Vaccinium myrtillus L. Tento "leccinoidní" tvar si udržuje od mladé plodnice až po starou.
Hřibovitý tvar -"boletoidní" - s krátkým břichatým třeněm a polokulovi-

tým kloboukem se nachází ve vložených starších monokulturách Picea abies. V příhodných podmínkách zde fruktifikuje v početných skupinách. Nejzajímavější je třetí forma. Vyskytuje se ve smíšeném lese s převahou dubu. Zde fruktifikuje jednotlivě, maximálně po dvou nebo třech plodnicích, obvykle v hlubším, navátém opadu listí. Tato forma má sklon k gigantismu, tvarem se podobá starší plodnici mlženky /Lepista nebularis/. Klobouk bývá v průměru 10-20 cm, zprohýbaný až prohloubený, na okraji nepodvinutý. Třeň je vůči klobouku nepoměrně krátký /cca 5 cm/ a 3-5 cm tlustý, v mládí plný, ve stáří řídký až s dutinami. Roste na strmějších stráních obrácených k západu a na nich na místech s menšími proláklinami s navátým listím. Zde je také houbaři nejvíce vyhledáván a jeho regionální lidový název je poddoubek /viz S.Šebek: Slovník lidových názvů hub, p.30/. Na tomto místě bych se rád zmínil o jednom postřehu. Výskyt X.badius je uváděn pod jehličnatými stromy, ale já jsem jeho robustní formu našel několikráte pod dubem kde smrk nebo borovice se poblíž nevyskytovaly. Tolik tedy k mému pozorování.

Byl bych velmi rád, kdyby se k tomuto problému vyjádřili mykologové i z jiných oblastí, aby se posoudilo, zda mé pozorování je ojedinělé či nikoliv.

Pavel H l a v á č e k : Xerocomus badius/Fr./Kühn.ex Gilb.-zur Variabilität dieser Art.

Einige Beobachtungen über unterschiedliche Formen von Xerocomus badius, die unter vershiedenen Bäumen im Mischwald vorgekommen sind, werden im Beitrag gebracht und besprochen.

Lékařská mykologie

MYKOLOGICKÉ VYŠETŘOVÁNÍ MUMIÍ

Petr F r a g n e r

Byly vyšetřeny všechny mumie v muzeu v Kairu. Šlo o stěry z různých částí těla /hlava, obličej, nos, zuby, krk, rameno, hruď, břicho, paže, nohy a nehty/. 34 mumií bylo nepřikrytých a 22 opatřených přikrovy. Z celkového počtu 56 mumií bylo 23 královských a 33 nikoliv královských. Byla vypěstována celkem běžná saprofytická flóra: Aspergillus /A.flavus, A.fumigatus, A.niger/, Penicillium, Alternaria, Fusarium, Cladosporium, Stemphylium. /Zde došlo k tiskové chybě a část textu z článku vypadla!/ Všechny houby izolované z mumií byly prokázány též ve vzduchu boxů ve výstavních místnostech.

Mykologicky negativních bylo 32,4 % nepřikrytých a 18,2 % přikrytých mumií. Celkem negativních bylo 26 % královských a 27 % nekrálovských. Při podrobnějším rozboru se zjistilo, že negativních bylo nepřikrytých 22,2 % královských a 43,8 % nekrálovských; u přikrytých tomu bylo obráceně: 40 % královských a 11,8 % nekrálovských.

Autor předpokládá, že mumie byly ošetřeny účinnými látkami, které ovlivňují potlačení vzduchem zanesených spor. Rozdíly v počtu negativních královských a nekrálovských, přikrytých a nepřikrytých mumií autor nedovede vysvětlit.

Literatura

Refai M./1991/: Mykologische Untersuchungen von Mumien.- hautnah mykol., Hamburg, /4/:217.

Petr F r a g n e r : Mykologische Untersuchungen von Mumien. /Referat./

LABORATORNÍ NÁKAZY

Petr Fregner

Laboratorní nákazu spojujeme ve svých představách s nedbalostí, neodborností, lajdáctvím a špatnou prací, málokdy s neštěstím. První možnosti jsou nepochybně častější než poslední; ještě je zde také "nešťastná náhoda". Důsledkem laboratorní nákazy bývá "choroba z povolání", případně s následným úmrtím. Zde nastupuje právo. Podle našich zákonů oběť choroby z povolání má být odškodněna, viník potrestán. Hodnotí se míra zavinění. Nevylučuje se, že chorobu z povolání si zaviní postižený sám. Z těchto důvodů málokdo se chlubí laboratorní nákazou a žádný ústav ji nepovažuje za zvláštní čest. Postih v bezprávním státě mohl být nepřiměřeně krutý. Snad proto tak málo zpráv u nás? V demokratických zemích se o laboratorních nákazách mluví a publikuje v odborném tisku zcela konkrétně a bez zábran.

V Mykol.listech 1991,43:12-14 se Dr.M.Otčenášek zabýval rizikem profesionální infekce při práci s potencionálně patogenními mikroskopickými houbami. Zodpověděl dotazy "klasických" mykologů a vyčerpávajícím způsobem vysvětlil rizikové faktory ovlivňující uchycení infekce. Dále uvedl, že u pracovníků v nelékařských mykologických laboratořích dochází k více než trojnásobnému počtu laboratorních infekcí než u pracovníků v lékařské mykologii. V současném článku bych rád uvedl několik poznámek a čísel týkajících se druhé stránky problému, tj. laboratorních nákaz u osob pracujících především se zvláště nebezpečnými kulturami v oblasti lékařské mykologie.

Mezi nejčastější a nejvíce nebezpečné laboratorní nákazy nesporně patří kokcidioidomykóza /Coccidioides immitis Stiles in Rixford et Gilchrist/. Podle Johnsona et al./1964/ bylo známo 210 pravděpodobných laboratorních infekcí C.immitis, z toho 9 případů prokázaných. Pro laboratoře v USA, pracující s C.immitis, je prý předepsáno přeočkovávat kultury pouze suspenzemi spor v mucínových roztocích. Mnozí autoři požadují, aby nebezpečné, rutinní kultivace C.immitis byly zakázány a všeobecně nahrazeny sérologií. Naproti tomu, díky dokonalému technickému vybavení, mohly být v biologických laboratořích U.S.Army realizovány velmi nebezpečné pokusy /např.Kruse, Green et Leeder in Ajello L.et al.1967/ s aerosolem C.immitis na opicích. Na fotografiích vidíme kovové Hansenovy skříně, vzduchotěsné klece spojované vzduchovým potrubím a hlavně průhledné, umělohmotné přilby pracovníků.

Druhou nebezpečnou laboratorní nákazou je histoplasmóza /Histoplasma capsulatum Darling var.capsulatum/. Vanselow et al. /1962/ uvedli dva případy akutního plicního onemocnění, Hartung a Salfelder /1962/ jeden případ se smrtelným zakončením.

Další nebezpečnou chorobou je severoamerická blastomykóza /Blastomyces dermatitidis Gilchrist et Stokes/. Zdá se, že častěji než u laboratorních pracovníků se vyskytuje u patologů jako choroba z povolání. Larson et al./1983/ popsali celkem 11 případů primární kožní blastomykózy vzniklé po poranění a inokulaci při pitvě.

Ještě jeden údaj z USA. Hanel a Kruse /1967/ jmenovali tyto laboratorní infekce: 108 kokcidioidomykóz, 81 histoplasmóz, 8 blastomykóz, 7 sporotrichóz a 84 dermatofytóz.

Konkrétní údaje o laboratorních nákazách u nás snad zcela chybějí. Vzpomínám si pouze na jeden případ. Docent MUDr B.Rejsek, autor druhého a třetího případu sporotrichózy na našem úze-

mí /Sporothrix schenckii Hektoen et Perkins, dříve vedeno pod synonymem Sporotrichum Beurmanii/ mi vyprávěl o svých pokusech na bílých krysách, při nichž se sám neštastnou náhodou nakazil. Z jeho publikace /1924/ cituji doslova:

"Sporotrichose může povstati zanesením parasita na spojivku bez jakéhokoliv předcházejícího traumatu, jak dokázal Atillio Fava, který uveřejnil pozorování oboustranné conjunctivitis na sobě sama, kterou utrpěl neštastnou náhodou při experimentování. Podobně i já sám trpěl jsem pravostrannou conjunctivitis sporotrichosica se značnou lymphangoitis a se zduřením uzlin lymfatických prae- i retroaurikulárních, submaxillárních a cervikálních, kterou jsem si zavinil při pokusech při injikování sporotrichotické emulse do kloubů a kostí, aniž bych před tím trpěl nějakým traumatem nebo zánětem spojivky. Bližší pojednání uveřejněno bude Dr.Zuckermannovou-Zíchovou."

Zamyslíme-li se nad příčinami laboratorních nákaz,nemusí to být pouze opomenutí povinné péče, ale také skutečné nehoda. Dokonalé vybavení /např. Hansenovy skříně, očkovací boxy a digestoře, ochranné přilby, štíty, vzduchové filtry atd./ jistě může zmenšit riziko práce, případně je zcela odstranit a to i v tom případě, dojde-li k nehodě. V době,kdy tehdejší asistent odd. pro nemoci kožní a pohlavní při č.univ.poliklinice MUDr.B.Rejsek vyšetřoval své dva pacienty /1921/ a prováděl pokusy na krysách, se otázka bezpečnosti laboratorní práce nebrala příliš vážně - podle vyprávění současníků. Příslušné laboratorní vybavení na pražské poliklinice zcela chybělo. V následujících sedmdesáti letech se poměry na mnoha pracovištích u nás příliš nezměnily.

L i t e r a t u r a

Ajello L./Ed./ et al./1967/: Coccidioidomycosis.- Proc.Second Coccidioidomycosis Symposium,Phoenix,Arizona,1965.- The University of Arizona Press,Tucson. - Hanel E.Jr.et Kruse R.H./1967/: Laboratory acquired mycoses.- Miscellaneous Publication 28,Pp.55. - Dep.of the Army,Fort Detrick,Maryland; ref.: Sabouraudia,Edinburgh,6:271,1968. - Hartung M.et Salfelder K./1962/: Histoplasmose mit tödlichem Ausgang als Berufserkrankung bei einem Mykologen. - Int.Arch.Gewerbepath.Gewerbehyg.19:270-289; ref.: Mykosen,Berlin, 10:41,1967. - Johnson J.E.et al./1964/: Laboratory-acquired Coccidioidomycosis.A report of 210 cases.- Ann.Intern.Med.60:941-956; ref.: Zbl.Haut.Geschl.Kr.,Berlin,118:30,1965. - Kruse R.H./1962/: Potential aerogenic laboratory hazards of Coccidioides immitis.- Amer.J.Clin.Path.,Philadelphia,37:150-158. - Larson D.M.,Eckman M.R.et al./1963/: Primary cutaneous /inoculation/ blastomycosis: an occupational hazard to pathologists.- Amer.J.Clin.Path.,Philadelphia,79:253-255. - Rejsek B.: osobní sdělení roku 1957 nebo 1958. - Rejsek B./1924/: Dva případy sporotrichosy.- Čas.Lék.Čes., Praha,63:907-912,951-955,994-998,1021-1027. - Zuckermannové-Zíchové /1926/: Sporotrichosa spojivky.- Čas.Lék.Čes.,Praha,65:339-342. Vanselow N.A.,Devey W.N.et Bocobo F.G./1962/: Acute pulmonary histoplasmosis in laboratory workers: report of 2 cases.- J.Lab. Clin.Med.59:236-243.

Petr F r a g n e r : Laboratory acquired infections /Review/.

MIKROMYCETY A NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Zdenka J e s e n s k á

Nozokomiálne nákazy sú jedným z vážnych dôvodov,prečo je potrebné u niektorych pacientov predĺžiť hospitalizáciu.V rokoch 1986 až 1987 sledovali Máderová a Červenka,ako sa z príčiny vzniku nozokomiálnej nákazy predĺžil pobyt pacientov v nemocničných zariadeniach v Slovenskej republike.Zistili,že títo pacienti sú napr. na chirurgických oddeleniach dlhšie hospitalizovaní primerne o 15 dní a predpokladá sa, že v Slovenskej republike získa v nemocniciach nozokomiálnu nákazu priemerne 7% z hospitalizovaných pacientov.V absolutnom prepočte to predstavuje asi 60 tisíc pacientov ročně.Prevážkové náklady nemocníc na Slovensku sa v tejto súvislosti zvýšili o 167 miliónov Kčs ročně, v dnešnej dobe by to bolo oveľa viac. V USA priame náklady na nozokomiálne infekcie tvoria viac ako 2,5 miliárd dolárov.Usudzuje sa,že by nemusela pracovať 250 lôžkova nemocnica,ak by boli vykonávané voči nozokomiálnym infekciam všetky účinné opatrenia.

Osobitnú skupinu nozokomiálnych infekcii tvoria nozokomiálne mykózy. Dnes je už celý rad pacientov,ktorí sú vnímaví na infekciu mikroskopickými hubami.Nová skupina rizikových pacientov sa vytvorila v súvislosti s AIDS.V niektorych odborných článkoch sa uvádza,že napr. kandidózy pažeráka sa pred 30 rokmi vyskytovali veľmi vzácne,ale že v súčasnej dobe sú nimi postihovaní takmer všeobecne všetci pacienti s rakovinou.Mikromycéty boli v rokoch 1979 až 1982 v jednej z nemocníc v USA príčinou smrti u 23% pacientov s leukémiou.Incidencia nozokomiálnych kandidóz vo Virginii v USA stúpla za obdobie rokov 1978 až 1984 trojnásobne až desatnásobne.

Za nozokomiálnu mykózu sa považuje akékoľvek povrchové,lokálna alebo disseminovaná infekcia spôsobená mikromycetami z prostredia nemocnice, ale aj tými mikromycétami,ktoré kolonizovali pacienta pri prijatí do nemocničného ošetrenia,napokom ale tiež infekcie,ktoré prebiehali ešte pred prijatím na hospitalizáciu,ale klinicky sa v plnej miere prejavili až počas hospitalizácie.

Za nozokomiálnu aspergilozu sa považuje i té mykóza,ktoré sa prejavila u pacientov i po dlhšej dobe po prepustení z nemocnice a to vzhľadom na dlhý čas latencie choroby. Za nozokomiálnu mykózu je treba považovať tiež také ochorenie u pacientov,ktoré boli v ambulantnej starostlivosti a v tom čase sa podrobovali rôznym zákrokom,napríklad endoskópiam,inhaláciam a iným liečebným procedúram.

Diagnostika systémových mykóz je veľmi obtiažna a u mnohých pacientov in vivo niekedy nemožná.Najspoľahlivejší výsledok by mohlo poskytnúť vyšetrenie bioptického materiálu,to však naráža často na veľa problémov.Často jediným znakom infekcie mikromycétami sú pretrvávajúce zvýšené teploty pacienta,ktoré nereagujú na žiadne z antibakteriálnych antibiotík.

Zhodnotiť výsledok kultivačného nálezu si vyžaduje značnú skúsenosť a spoluprácu mykológa s ošetrujúcim lekárom.Počet rôznych druhov mikromycét,ktoré v súčasnosti sú schopné parazitovať na ľudských tkanivách in vivo,je takmer neuveriteľný. Otčenášek a Dvořák v roku 1985 uviedli prehľad 300 rôznych druhov pre človeka patogénnych a podmienene patogénnych mikromycét,ale vidíme,že ich počet /na základe kazuistík uvádzaných v odbornej literatúre/ neustále pribúda.Tak sa ukázalo v posledných dvoch rokoch,že ochorenie človeka /prvýkrát zistené/ zapríčinili kmene druhov Alternaria alternata,Aspergillus avenaceus, Aspergillus repens,Aspergillus varians,Candida utilis,Coniotrichum fuckelii,Drechslera biseptata,Emericella nidulans,Fusarium proliferatum, Hansenula anomala,Chaetomium globosum,Chaetomium perpulchrum,Microascus cinereus,Phaeonnellomyces elegans,Polycytella hominis,Pichia farinosa,Rhizopus microsporum,Rhizopus oligosporus,Rhinocladiella atrovirens,Trichosporon pullulans,Torulopsis pintolopesisi,Xylophyta emmon-

nii a ďalšie. Z uvedeného vyplýva poznatok o tom, aká vážna situácia nastáva vo vzťahu medzi mikromycétami, ktoré sme doteraz považovali iba ako saprofyty a medzi vnímavým pacientom. Ukazuje sa, že vnímavých pacientov bude pravdepodobne ešte stále pribúdať. Mikromycety, ktoré sa dosiaľ izolovali v súvislosti s nemocničnými nákazami sú uvedené v tabuľke.

V tomto článku by som sa chcela zmieniť o niektorých zaujímavejších kazuistikách.

K infekcii aspergilami dochádza podľa najnovších poznatkov v nemocniciach, kde sa uskutočňujú rôzne deštrukčné a renovačné stavebné úpravy a to nielen priamo v blízkosti izieb vnímavých pacientov, ale i areálu nemocnice. Ďalej sú to zanedbané zariadenia klimatizácie, ktoré sú zanesené prachom a osídlované vtákmi, napokon infekčné zárodky sa nachádzajú tiež v pôde kvetináčov. Veľký počet zárodkov Aspergillus fumigatus sa vyskytuje v záhradných kompostoch a opadané nezhrabané lístie v nemocničných parkov môže obsahovať na ploche 100cm² až 900 zárodkov A. fumigatus.

Najčastejším pôvodcom nozokomiálnych nákaz je ešte stále Candida albicans. Je tiež najčastejším pôvodcom endokarditíd na náhradných srdcových chlopniach, komplikuje pooperačný priebeh gastrointestinálnych chirurgických zákrokov alebo peritoneálnych dialýz a pod. Kolonizuje intravenózne katetry. Prežíva v prostredí nemocníc. Okrem kmeňov Candida albicans sa na doteraz opísaných nozokomiálnych mykózach podielajú tiež kmene C. glabrata, C. guilliermondii, C. krusei, C. lusitaniae, C. parapsilosis, C. pulcherinma, C. rugosa a C. tropicalis.

Z početných kazuistík vyberám iba tie najviac zaujímavé. Napríklad počas 4 mesiacov sa u hematologicko-onkologických pacientov sústavne prejavovala infekcia, prípadne iba kolonizácia kmeňom C. krusei. Mykologické vyšetrenie dokázalo, že C. krusei sa izolovala z citrónovej šťavy. Touto stavou sa upravovali v nemocničnej kuchyni niektoré požívatiny pre pacientov. Eliminácia kontaminovanej šťavy viedla k ukončeniu epidemie. C. parapsilosis kontaminovala niektoré časti vákuovej pumpy pre prípravu sterilných roztokov a kontaminované roztoky spôsobili u pacientov infekciu, ktorá prebiehala v nápadne časovej zhode. Ten istý druh kvasinky kontaminoval roztok, ktorý sa používal počas očných operácií a u operovaných pacientov bola zaznamenaná pooperačná oftalmitída. C. parapsilosis sa vyskytovala v týchto roztokoch v počte až do 10000 /ml.

Mikromycéta Malassazia furfur je zdravotníckej verejnosti známa iba ako pôvodca len kozmeticky málo významnej kožnej mykozy pityriasis versicolor. Až teraz sa objavuje ako pôvodca fungémií, systémových mykóz a pod. Doteraz sa v odbornej literatúre opisuje okolo 40 kazuistík u detí, ale usudzuje sa, že publikované a doteraz známe prípady sú iba "vrcholkom ľadovca". Zdá sa, že hlavným rizikom pre pacienta z hľadiska M. furfur je dlhodobá hospitalizácia, u detí predčasný pôrod, okluzívne obväzy, niektorá antibakteriálne antibiotiká, ale najmä intravenózna terapia tukovými emulziami. Zárodky M. furfur sa pravdepodobne vyskytujú u človeka ubikvitárne. Keď sa sledoval výskyt M. furfur u detí na jednotke intenzívnej starostlivosti, zistilo sa že pozitívnu izoláciu z kože malo až 36% z vyšetrených detí. Viac boli kolonizované deti s nižšou pôrodnou váhou, dlhšie hospitalizované a dlhšiu dobu udržiavané v inkubátoroch. Izolácie sa podarili i z kože ošetrovateliek a to od takých, ktoré nemali žiadne príznaky pityriasis versicolor. Zdraví ľudia môžu na koži chrbta mať až 9600 zárodkov M. furfur/cm² kože. Huba sa nachádza v povrchových keratinových štruktúrach kože, kde nachádza vhodné mastné kyseliny, potrebné pre jej množenie, pretože je lipofilná. Pri vyšetrování klinického materiálu v laboratóriu môže byť jej prítomnosť prehliadnutá, nakoľko nerastie na bežných mykologických pôdach, vyžaduje si pôdu, ktoré je obohatené malým množstvom olivového oleja.

Na záver tejto krátkej informácie o nozokomiálnych mykózach musím uviesť, že poznatky odboru lekárskej mykológie sú naterez značne rozsiah-

le a hlboké. Je veľmi potrebné akútne aplikovať celosvetové poznatky tohto odboru do praxe nášho zdravotníctva. Vieme, že identifikácia mikromycét je veľmi náročná a vyžaduje si dlhodobú skúsenosť. U nás je lekárska mykologia zatiaľ závislá skôr na osobnej aktivite niekoľkých zaujatých jedincov, nie na organizácii špecializovaných pracovísk. Situácia v tomto obore sa však musí urýchlene zmeniť, vidíme, ako sa problematika veľmi rozširuje. Je potrebné sledovať mykózy, mikromycéty v prostredí zdravotníckych zariadení, v požívatinách, vo vodách, v ovzduší, v pracovnom prostredí a pod. Tiež účinky dezinfekčných látok na mikromycéty nie sú celkom objasnené.

Mikromycéty izolované v spojitosti s nozokomiálnymi mykózami

Rod	Druh
Aspergillus	A.flavus, A.fumigatus, A.niger, Aspergillus sp.
Bipolaris	B.spicifera
Candida	C.albicans, C.glabrata, C.guilliermondii, C.krusei, C.lusitaniae, C.parapsilosis, C.pulcherima, C.rugosa, C.tropicalis, C.lunata
Curvularia	C.lunata
Fusarium	F.chlamydosporum, F.solani, F.verticilloides
Malassezia	M.furfur
Paecilomyces	P.lilacinum
Penicillium	Penicilium sp.
Rhizopmucor	R.pusillus
Rhizopus	R.oryzae, Rhizopus sp.
Rhodotorula	R.rubra
Saksensea	S.vasiformis
Trichoderma	T.koningii
Yarowia	Y.lipolytica

Zdenka J e s e n s k á: Micromycetes and nosocomial mycoses.
The problem of nosocomial mycoses in the hospitals enviromet is increasing. The spectrum of micromycetes, able to cause the diseases of sensitive patients, is given in the table.

MIKROSKOPICKÉ HOUBY JAKO ALERGIZUJÍCÍ ČINITEL

/Hodnocení významu na podkladě žádanosti houbových alergenů produkce Ústavu sér a očkovacích látek v Praze/.

Miroslav R i e g e r a Bohuslava R e v a i n c o v á

Mikroskopické houby/mikromycety/, z nichž část je nepřesně označovaná jako plísně, se včetně kvasinek běžně vyskytují v životním prostředí člověka; jsou téměř všudypřítomné. Často se s nimi setkáváme v našem domácím i pracovním prostředí. Jsou široce rozšířeny zejména v přírodě, kde se objevují v půdě, v ovzduší, jako běžní saprofyti i paraziti rostlin i živočichů atd. Některé druhy např. kvasinky rodu Candida běžně osidlují sliznice v lidském organismu a zejména u jedinců s oslabenou imunitou mohou vyvolávat onemocnění - tzv. kandidozy. Jiné mikromycety např. některé druhy rodu Aspergillus se mohou projevovat jako typické patogeny. Častý výskyt spor v ovzduší je zdrojem inhalačních alergií, jejichž počet má vzrůstající tendenci. Nejčastější formou jsou však alergie vyvolávané pylem rostlin a domácím prachem.

Ústav sér a očkovacích látek /zkráceně ÚSOL/je prakticky jediným výrobcem komerčních alergenů v ČSFR. Sortiment houbových alergenů ÚSOL /"plísně",kvasinky/ zahrnuje 40 alergenů včetně pěti vícedruhových směsí. Většina těchto preparátů je připravována,za účelem zvýšení své účinnosti,jako směsi různých kmenů v rámci příslušného taxonu/druhu nebo rodu./.

V následujících přehledech je/tab.1,2/ uvedeno pořadí žádanosti jednotlivých houbových alergenů, a to na podkladě kalkulace počtů objednávek těchto alergenů zaslaných na ÚSOL z alergologických pracovišť z celé ČSFR v průběhu dvouletého časového intervalu. Jde o období druhé poloviny roku 1988,r.1989 a první poloviny r. 1990.

V tab. 1 je uvedeno pořadí žádanosti jednotlivých alergenů včetně směsí. Nejvíce žádaným preparátem je alergen ze směsi plísní venkovních, zahrnujících většinou v přírodě hojné druhy rodů Alternaria sp.,Cladosporium sp.,Fusarium sp. a druhů Botrytis cinerea a Monilia sitophila. Na druhém místě žádanosti se nachází alergen ze směsi plísní domovních, sestávající z víceméně všudypřítomných druhů rodu Aspergillus,Penicilium,Mucor,Rhizopus,které se často vyskytují v domácím prostředí např. v bytovém prachu. Často žádanými jsou samostatné alergeny z Alternaria sp. a Cladosporium, následované dvěma směsnými alergeny dle prof.Zavázala s přídatkem bakteriálních alergenů / 1.:Alternaria sp.,Cladosporium sp.,Aspergillus fumigatus + směs bakterií:Staphylococcus aureus, Escherichia coli,Streptococcus alfa,S.beta,Diplococcus pneumoniae,Haemophilus influenzae - 2. směs s Candida albicans: Cladosporium sp.,Aspergillus fumigatus,Candida albicans + směs bakterií jako u směsi 1./. Na dalších místech v pořadí žádanosti jsou alergeny z druhů Aspergillus fumigatus,Mucor sp.,Stemphylium sp.,Penicillium sp. atd./viz tab.1./. Směs kvasinek rodu Candida zahrnuje C.albicans,C.tropicalis a C.krusei.

V tab.2 je uvedena žádanost jednotlivých druhových alergenů se započtením objednávek v příslušných směsných alergenech,a to u těch druhů,které jsou v těchto směsích obsaženy. Při tomto hodnocení je největší zájem o alergeny z Cladosporium sp. a Alternaria sp.,následované dalšími druhy obsaženými ve směsných alergenech jako je Aspergillus fumigatus,Fusarium sp.,Botrytis cinerea,Monilia sitophila,dále druhy zahrnuté ve směsi plísní domovních tj.Mucor,Penicillium,Aspergillus niger a Rhizopus. Podstatně méně často jsou žádány alergeny kvasinek rodu Candida,nejčastěji C.albicans,což pravděpodobně neodpovídá jejich skutečnému významu /prof.Zavázal,ústní sdělení/.Následující pořadí je víceméně obdobné jako v předchozím přehledu na tab.1,tj. následuje Stemphylium,Helmintosporium atd. Takto jsou do jisté míry zvýhodněny taxony obsažené ve směsích oproti druhům,které ve směsích zastoupeny nejsou. To platí i v případě alergenu Cladosporium sp.,který je na prvním místě žádanosti před alergenem Alternaria sp. Posledně uvedený alergen není obsažen ve směsi s Candida albicans dle Zavázala.Skutečný význam jednotlivých houbových alergenů by však byl zjištěn až po jejich pečlivém roztestování.

Závěr.

Z uvedeného je zřejmé,že nejvíce žádanými houbovými alergeny jsou preparáty Alternaria sp. a Cladosporium sp.,tj. rody,jejichž spory se běžně vyskytují ve vzdušném prostředí,přičemž zastoupení spor druhů rodu Cladosporium v ovzduší zpravidla převyšuje počty spor jiných druhů hub. Zdá se,že zejména zástupci rodu Alternaria vykazují výraznou alergizující agresivitu. Kmeny jednotlivých druhů rodu Alternaria a Cladosporium se mohou v rámci téhož druhu vzájemně značně lišit ve svém antigenním resp. alergenním složení. Cladosporium a Alternaria jsou běžnými saprofyty rostlin,často se vyskytují na jejich listech i v tlejícím rostlinném materiálu. Podobně i druhy rodu Fusarium a Botrytis cinerea jsou běžnými rostlinnými saprofyty až parazity a jejich spory se rovněž poměrně často vyskytují ve venkovním ovzduší.

Dalšími často žádanými alergeny jsou běžné rody Mucor,Penicillum, Aspergillus a rhizopus,které se často vyskytují v domácím prostředí, např. jako součást bytového prachu i v různém prostředí profesionálním.

Ze sortimentu ÚSOL bude však vyloučen alergen Aspergillus flavus pro nebezpečí přítomnosti aflatoxinů v alergenním extraktu.

Při hodnocení houbových alergenů a jejich významu je třeba brát v úvahu, že jsou obsaženy i v alergenech "bytový prach" a "bytový prach obohacený", které jsou součástí sortimentu alergenů ÚSOL, nejsou však zahrnuty do tohoto přehledu.

Tab.1 :Pořadí žádanosti houbových alergenů, včetně směsných /tj. bez kalkulace zastoupení ve směsích u příslušných druhů/. Žádanost za dvouleté období / 1.7.1988 - 30.6.1990/.

Druh alergenu	počet objednávek /ÚSOL/
1. směs plísní venkovních	2.051
2. směs plísní domovních	1.653
3. Alternaria sp.	679
4. Cladosporium sp.	404
5. směs s Candida albicans, dle Zevázala	285
6. směs dle Zevázala	220
7. Aspergillus fumigatus	194
8. Mucor sp.	177
9. Stemphylium sp.	175
10. Penicillium sp.	101
11. Helmintosporium sp.	81
12. Acremonium sp./syn.:Cephalosporium sp./	80
13. Fusarium sp.	67
14. směs kvasinek r.Candida	60
15. Botrytis cinerea	53
16. Botryosporium sp.	41
17. Aspergillus niger	36
18. Chrysonilia sitophila/syn.:Monilia sitophila/	30
19. Aspergillus flavus	26
20. Candida albicans	22
21. Phoma sp.	15
22. Rhizopus sp.	13
23. Trichoderma viride	7
24. Aspergillus nidulans	6
25.-27. Botryotrichum piluliferum - Chaetomium globosum - Candida tropicalis	5
28.-29. Candida krusei - Aureobasidium pullulans /syn.:Pullularia pullulans /	4
30. aktinomycety vzdušné	3
31.-35. Aspergillus ustus - Absidia sp.-Scopulariopsis sp. - Verticillium sp. - Sporobolomyces sp.	2
36.-37. Sporobolomyces roseus - Trichothecium roseum	1

Penicillum digitatum, Candida pseudotropicalis a Geotrichum candidum - nebyly v tomto období žádány.

Tab. 2.:Pořadí žádanosti houbových alergenů se zahrnutím objednávek ve směsných alergenech /v případě druhů v nich obsažených/-stejné období/.

Druh alergenu	počet objednávek /ÚSOL/
1. Cladosporium sp.	2.960
2. Alternaria sp.	2.950
3. Aspergillus fumigatus	2.334
4. Fusarium sp.	2.118
5. Botrytis cinerea	2.104
6. Chrysonilia sitophila/syn.:Monilia sitophila/	2.081
7. Mucor sp.	1.812
8. Penicillium sp.	1.736
9. Aspergillus niger	1.671
10. Rhizopus sp.	1.648

11. Candida albicans	367
12. Stemphylium sp.	175
13. Helmintosporium sp.	81
14. Acremonium sp. /Cephalosporium sp./	80
15.-16. Candida tropicalis - Candida krusei	65
17. Botryosporium sp.	41
18. Aspergillus flavus	26
19. Phoma sp.	15
20. Trichoderma viride	7
21. Aspergillus nidulans	6
22.-23. Botryotrichum piluliferum - Chaetomium globosum	5
24. Aureobasidium pullulans/syn.:Pullularia pullulans/	4
25. aktinomycety vzdušné	2
26.-30. Aspergillus ustus - Absidia sp. - Scopulariopsis sp. - Sporobolomyces sp. - Verticillium sp.	2
31.-32. Sporobolomyces roseus - Trichothecium roseum	1

Literatura

Anonym /1986/: Alergeny SEVAC. Ústav sér a očkovacích látek,o.p.Praha

Tomšíková A./1988/:Obranné mechanismy u mykóz vyskytujících se v ČSSR. Universita Karlova,Praha.

Tomšíková A.et Zavázal V./1966/:Účast mykotické flóry při vzniku respiračních alergóz. II. Význam nálezů kultivačních,serologických a alergologických.- Čas.Lék.čes.,Praha 105:827-833.

Miroslav R i e g e r and Bohuslava R e v a i n c o v á: Microscopical fungi as allergizing agents. /Evaluation of their significance according to requirement of fungal allergens from the assortment of Institute of sera and vaccines, Prague./

Microscopical fungi produce considerably amount of spores,which provoke inhalant allergies.Institute of sera and vaccines,Prague,produces 40 kinds of commercial allergens from molds and yeasts,including allergenic mixtures.In the tables a survey of the most requested allergens in two years period is given.

Krátká sdělení

POŽITÍ NOVOZIRU M N - 8 0

Miroslav V o s t a t e k

Tento produkt š.p. DUSLO Šala se používá v roztoku jako postřikový fungicidní přípravem na rostliny postižené chorobami způsobenými mikromycety.Jeho účinnou látkou je mankozeb s ionty zinku.Chemicky jde o komplex manebu /ethylén-1,2-bisdithiokarbamidan manganatý/ se Zn^{2+}. Prášek je hořlavý a ve směsi se vzduchem výbušný.Další součástí přípravku je malé množství ethylénthiomočoviny a urotropinu.Malá dávka přípravku může způsobit podráždění zažívacího traktu s nauseou,zvracením a průjmy.Při vyšší dávce pak zarudnutí,slzení,salivace,celková podrážděnost až epileptické křeče,pokles krevního tlaku a tělesné teploty, zhoršení dechu až obrna dýchání.

V březnu tr. byla přijata pacientka /1928/,která požila malé balení Novoziru MN - 80.V domění,že jde o jablečnou dřeň/?/ si jej nasypala na pudink. Po výplachu žaludku v nemocnici a vzhledem k tomu, že na omyl přišla hned /prý odporné chuť/,neměla potíže. Biochemické hodnoty byly v normě, krevní tlak tentýž den naopak byl poněkud vyšší.

Intoxikace jsou v posledních letech neustále častější a není už přípravek nebo látka,kterou by lidé nepožili. Příkladem je i tento fungicidní přípravek.

Osobní

PROF.DR. ROLF S I N G E R - 85 LET

Dne 23.6.1991 dožil se 85 let mykolog světového jména a přítel nás i našeho státu, prof.dr.Rolf Singer. Jeho život a dílo bylo již několikráte zhodnoceno na stránkách České mykologie i tohoto bulletinu. V loňském roce jsem se těšil na setkání během mykologického kongresu v Regensburgu /Řezno/, kterého se měl účastnit a mrzelo mne, že pro vážné onemocnění přijet nemohl.

Pneumonia a srdeční arytmie nejsou v jeho věku bagatelizovatelnou záležitostí, proto o to více mne potěšil jeho dopis, že veškeré tyto potíže se mu podařilo překonat, že se opět chystá za houbami do některé ze středoamerických zemí a také do Evropy na symposium v Lausanne. Doufal jsem v setkání během mého zamýšleného pobytu ve Švýcarsku, avšak cestu jsem pro ochoření manželky nemohl uskutečnit.

Věřím, že v tomto případě mohu hovořit jménem všech českých a slovenských mykologů, když vyslovím radost a obdiv nad nezdolnou životní silou, vytrvalostí a pracovitostí jubilanta a popřeji mu do dalších let mnoho zdraví, spokojenosti a životní aktivity.

Jan K u t h a n

A N D R E J K M E Ť , OSOBNOSŤ MINULOSTI A DNEŠKA

Milan B a b e j

S menom Andreja Kmeťa sa v tomto roku stretávame viackrát. Už v priebehu mesiaca mája /19.5.1991/ sa jeho zásluhy na vytvorení Muzeálnej slovenskej spoločnosti a založenia Slovenského národného múzea roku 1893, v ktorom začali ukladať pamiatky o kultúre slovenského ľudu o jeho dejinách a o prírode Slovenska, vysoko pozitívne zhodnotili v súvislosti s Medzinárodným dňom múzeí a galérií. Veľkého ocenenia sa mu dostalo nejmä preto, že výsledok svojej výskumnej činnosti v podobe bohatého botanického herbára, ktorý obsahoval 72 000 položiek a 1773 vzoriek semien z 516 rodov t.j. asi 12% z celkového množstva botanických zberok na Slovensku /údaj k 31.12.1978/ venoval Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Pri tejto príležitosti si účastníci slávnosti uctili pamiatku A.Kmeťa položením vencov a kvetín pri jeho hrobe na Národnom cintoríne v Martine. Odhalili mu tiež pamätnú tabuľu pri Slovenskom národnom múzeu a pracovníci Ministerstva kultúry SR odovzdali ceny A.Kmeťa zaslúžilým pracovníkom múzeí o rozvoj kultúry.

V priebehu mesiaca júna 1991 sa uskutočnil seminár na počesť zakladateľa slovenského muzejníctva i poprednej osobnosti prírodovedy na Slovensku.

Napokon dňa 19.11.1991 si budeme pripomínať 150.výročie jeho narodenia. Toto výročie nás núti pozastaviť a zamyslieť sa nad jeho tvorčou činnosťou ako významného slovenského dejateľa na poli botaniky, mykológie, mineralógie, paleontológie, etnografie i muzejníctva.

Narodil sa v Bzenici, okres Žiar nad Hronom. Študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici a v Trnave, 1865 absolvoval teológiu v Ostrihome /Esztergom -mesto v severnom Maďarsku na pravom brehu Dunaja/, v rokoch 1865 - 68 bol kaplánom v Senohrade /asi 10 km východ. od Krupiny/, 1869-78 farárom v Krnišove /asi 7 km západne od Krupiny/ a v rokoch 1878 - 1906 v Prenčove /asi 10 km južne od Banskej Štiavnice/.

V tejto dedinke nedaleko Sitna /1009m n.m./ strávil potom 28 rokov. Ako jeden z prvých robil u nás systematické archeologické vykopávky /v Honte/ a odborne ich aj popisoval. Vykopal a zachránil kostru mamuta v Beši/asi 18 km juhozápadne od Levíc/. Bol etnografom, znalcom a zberateľom starožitností a folklórneho materiálu, ľudových výšiviek a čipiek. V slovenských a českých odborných časopisoch opísal ich vzory a bežné techniky. Z geológie uverejnil niekoľko populárnych článkov.

Hlavným ťažiskom jeho záujmu však bola botanika. Bol spoluorganizátorom celoslovenského floristického výskumu, spolupracoval s ďalším popredným slovenským botanikom a národopiscom Jozefom Ľudovítom Holubym /1836-1923/ farárom v Zemianskom Podhradí/ asi 8 km severne od Nového Mesta nad Váhom/. Tento botanizoval hlavne v Trenčianskej, Bratislavskej a Nitrianskej stolici, na Orave a v Turci. Ďalšími blízkymi spolupracovníkmi boli rakúsky botanik N. Kerner a maďarský botanik V. Borbás, ktorý napísal veľa článkov o rastlinách z rôznych oblastí Slovenska, ale i mnoho ďalších. Rastliny si vymieňal aj s viacerými zahraničnými botanickými ústavmi.

Jeho sídlo a pôsobenie v oblasti Štiavnických vrchov mu priamo ponúkali venovať sa a poznávať nielen rastliny/najmä ruže/, ale aj huby. Svojou mykologickou zbierkou výrazne obohatil a prispel k spoznaniu húb najmä stredného Slovenska. Huby v herbári A. Kmeťa si zaslúžia zvláštnu pozornosť preto, že ich rozsah s počtom 22 000 položiek je veľmi bohatý a dostatočne komplexný pre tento región/sú uložené v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave/ a to v členení:
740 položiek - Myxomycota 7400- Ascomycetes a Phycomycetes
vyše 10000 položiek-Basidiomycetes a zbytok ešte neurčený či nie celkom preskúmaný a overený.

Aj keď sám nemal dostatočné vzdelanie pre tento vedný obor pod - statnú časť zberu však určil a spracoval sám, aj keď v niektorých jeho určeniach a opisoch sa nájdu nepresnosti a nejaké chyby. Bez patričnej odbornej literatúry i možnosti priameho styku či kontaktu s uznávanými mykológmi dokázal, že jeho práce sú cenným dokladovým materiálom jednej časti územia Slovenska.

A. Kmeť zo svojich duplicitných zberov mnohé posielal na určenie ďalším mykologom. Medzi ne patril Ján Andrej Bäumler/1847-1926/z Bratislavy, taliansky mykolog Giacomo Bresadola /1847-1929/a tiež aj ďalší taliansky botanik Francesco Saccardo /1845-1920/. Najmä G. Bresadola na základe nich určil a popísal viaceré nové druhy v rôznych časopisoch a publikáciách. Zberom A. Kmeťa venoval G. Bresadola/1897/ zvláštnu štúdiu: Hymenomycetes Hungarici Kmetiani, kde uvádza 185 druhov vyšších húb /niektoré z nich ako nové druhy/ z okolia Prenčova a zo Sitna. K reprintu tejto práce je v zborníku M. Zíni/red./et al./1979/: Omnia Bresadoliana Extracta in Unum Collecta, ktorý vydala Mykologické spoločnosť G. Bresadoly v Trente, pripojený ešte dodatok s 15 druhmi pyrenomycetov, ktoré publikoval P. A. Saccardo/1896/ v práci Contributio alla Flora Micologica di Schemnitz /t. j. Banská Štiavnica/zbieraných tiež A. Kmeťom.

L. Jasenák /1987/ vo svojej obsiahlej štúdii k dielu A. Kmeťa uvádza okrem iného aj 13 druhov či rodov húb pomenovaných na počesť Andreja Kmeťa. Sú to:

-Cucurbitaria kmetii Bäuml.
-Hydnum kmetii Bres.
-Hypochnus kmetii Bres.
-Kmetia Bres.et Sacc.
-Kmetiopsis Bat.et Peres
-Lachnella kmetii Rehm.
-Ombrophila kmetii Bres.
-Polyporus kmetiii Bres.
-Radulum kmetii Bres.
-Trametes mollis var.kmetii Bres.
-Tuberculariа kmetiana Sacc.
-Tympanis kmetiana Sacc.
-Urocystis kmetiana Magn.

Z kraja, kde žil a pracoval A. Kmeť je okrem toho po bájnom vrchu Sitne pojmenovaný ešte druh Hypochnus sitnensis Bres., Polyporus sitnensis Kmet/in sched./ = Aurantioporus fissilis/Berk.et Curt./Jahn 1973 a snáď aj ďalšie.

V spolupráci s Ing. Jánom Kuthanom a odborným prispením prof. Dr. Zdeňka Urbana, DrSc. a RNDr. Mirko Svrčka, CSc., ktorým týmto vyslovujem svoje srdečné poďakovanie, bolo skúmané, ako ďaleko sa názvy húb nesúce meno A. Kmeťa v súčasnej mykologickej literatúre udržali resp. k akým zmenám tu došlo.

Cucurbitaria kmetii Bäuml.

Tento druh nie je v modernej literatúre už uvádzaný. V obsiahlej monografii rodu Cucurbitaria Gray 1821 /ktorého zástupcovia sú sčasti parazity,sčasti tiež saprofyty na rôznych bylinách a drevinách/,ktorú spracoval pakistanský mykológ pracujúci vo Švajčersku F.Mirza/1968/ v Nova Hedwigia 16:161, nie je tento druh uvedený,ani tu nie citovaná žiadna Bäumlerova práca.

Hydnum kmetii Bres.

Takisto sa o tomto druhu nepodarilo nájsť žiadnu zmienku v novšej,ba ani v staršej literatúre,tedy ani to,kde bol tento druh publikovaný.

Hypochnus kmetii Bres.

Tento druh /spolu s Hypochnus sitnensis Bres./je dnes zaradený do rodu Tomentella /Pers./Fat.,avšak v novšej literatúre sa neobjevuje. Podľa M.Svrčka /in litt./ nenašiel menovaný tento druh ani v herbároch,keď sa zaoberal rodmi podčeľade Tomentelloidae.

Kmetia Bres. et Sacc./1902/ a Kmetiopsis Bat.et Peres /1960/

Sú stále platnými rodmi v čeľadi Hyphomycetes.

Lachnella kmetii Rehm

Podľa M.Svrčka/in litt./ je tento druh známy len z originálneho nálezu. Na základe popisu ide pravdepodobne o Trichopezizella sp. alebo Lachnum sp. /určite je to však diskomycet a nikdy nie bazidiomycet ako sa teraz rod Lachnella interpretuje/.

Ombrophila kmetii Bres.

Aj tento druh je známy len z originálneho nálezu.Ide pravdepodobne o Hymenoscyphus sp.,zaujímavý výskytom na plodniciach choroša/"Polyporus obliquus"/,dnes známeho pod názvom Ryšavec šikmý /čes.Rezavec šikmý/ - Inonotus obliquus/Pers.:Fr./Pilát 1942.

Polyporus kmetii Bres.

Druh popísaný Bresadolou r.1897 podľa zberu A.Kmeťa neďaleko Prenčova bol pozdejšie Romellom /1911/publikovaný ako Polyporus ferro-aurantius Romell; Pilát ho r.1938 zaradil do rodu Leptoporus.Jeho súčasný platný názov je Tyromyces kmetii/Bres./Bond et Sing.1941 . V posledných dvoch rokoch pribudli k tejto ďalšie 4 z Východných Karpát,kde ich zbierali /J.Terray 2x,P.Vampola a J.Vlasák/ na rôznych substrátoch. Tieto budú publikované v pripravovanej práci k mykoflóre Bukovských vrchov autormi J.Kuthanom a J.Terrayom. Podľa údajů F.Kotlaby/1984/

Radulum kmetii Bres.

Taktiež v r.1897 popísaný druh je dnes známy pod platným názvom Eichleriella deglubens /Berk.et Br./Reid. Neide teda o zástupcu čeľade Aphyllophorales, ale o čeľad Tremellales;plodnice tohoto druhu vyrastajú najčastejšie na mŕtvych vetvách Populus a Quercus le,žiacich na zemi.

Trametes mollis var.kmetii Bres.

Táto chorošovité huba bola najskor popísaná Bresadolom ako variant k druhu Trametes mollis /Sommerf./Fr. 1874,pozdejšie potom r.1920 povýšená na samostatný druh Trametes kmetii/Bres./Bres. Neskôr sa však ukázalo,že ide o druh totožný s už predtým popísanými. Jülich /1984/ho uvádza ako synonymum podľa neho k platnému názvu druhu Datronia stereoides/Fr./Ryv.1968 ; Kotlaba /1984/ potom pod názvom Datronia epilobii /P.Karst./Donk 1966 zrejme preto,že epitetom "stereoides" bol prevzatý podľa Romellovej interpretácie a nie podľa originálnej diagnózy Friesa. Toto však nemienime v tomto príspevku riešiť. Skutočnostou však ostáva,že pomenovánie po A.Kmeťovi je u tohoto u nás vzácneho druhu/v ČSFR známych len 5 lokalít,z toho je jedna neidentifikovateľná, všetky v SR/ naďalej neudržateľné.

Tuberculeria kmetiana Sacc.

Novšie údaje k tomuto druhu sa v literatúre nepodarilo nájsť.

Tympanis kmetiana Sacc.

Podle M.Svrčka /in litt./ide o druh blízko príbuzný a asi totožný s druhom Tympanis conspersa Fr. Groves/1952/ vo svojom príspevku uverejnenom v Canad.J.Bot. 30:571 sa zmieňuje,že tento druh nepatrí do rodu Tympanis. Naproti tomu v novšej práci,ktorú uverejnil Oulette a Pirozynski /1974/ tiež v Canad.J.Bot. 52:1889 nie tento druh v rode Tympanis zrušený.

Urocystis kmetiana Magn.1890

Druh popísaný už v r.1890 uvádza Vánky /1985/ ako samostatný druh a pomenovanie je teda platné.

Ako vyplýva z uvedeného prehľadu väčšina mien húb pomenovaných na počesť A.Kmeťa v priebehu tohoto storočia zanikla,nie však jeho pamiatka,ktorú omnoho viac než čestne pomenovania šľachtí jeho neúnavné a rozsiahla zberateľská a bádateľska práca.

A.Kmeť sám o hubách napísal iba niekoľko populárnych článkov,medzi iným aj vo vlastivednej práci Veleba Sitna /1893/.Na základe veľmi širokej škály záujmov i rozsiahlosti jeho zbierok botanických i mykologických je možno usudzovať,že sa nemohl venovať hlbokému štúdiu a publikačnej činnosti o nazhromaždených materiáloch.

Jeho rozposlané materiály vo forme exsikátov však nájdeme vo všetkých väčších európskych zbierkach. Za všetky spomeniem známy herbár v Štockholme.Oceniť je treba u A.Kmeťa aj to,že jeho snahou bolo čo najkomplexnejšie zdokumentovať prírodné pomery pre ďalšie generácie vedcov a publicistov. A preto je potrebné sa k jeho zbierkam vrátiť,zhodnotiť ich a vedecky spracovať tak,aby jeho húževnatosť a snaženie doniesli zaslúženého výsledku pre nás i pre ďalšie generácie. Z tohoto pohľadu je treba oceniť aj prácu sekcie pre mykofloristiku a mykocenológiu pri ČSVSM pod patronátom ktorej sa v roku 1984 uskutočnilo vydarené stretnutie 30-tich mykológov v Štiavnických Baniach v príjemnom a krásnom prostredí dubo-bukových lesov Štiavnického pohoria, v ktorom žil a tvoril A.Kmeť.

Pri príležitosti výročia jeho 150-tych narodenín ocenila jeho dielo a zásluhy aj Československá známková tvorba tým,že do emisného plánu pre rok 1991 zaradila a Federálne ministerstvo spojov vydalo v rámci série piatich 1 Kčs príležitostných známok s kupónami "Výročia osobnosti" dňa 18.2.1991 aj portrét Andreja Kmeťa. Na kupóne je spolu s faksimile podpisu aj kvetinový motív jeho obľúbenej kvetiny - ruže s motýlom. Škoda len,že autor návrhu pan Ivan Schurmann nezakomponoval ešte štylizovanú hríbovitú hubu,aby táto zdokumentovala aj jeho vrúcny celoživotný vzťah k hubám. Tým by značne stúpol záujem o propagáciu jeho výsledkov práce,najmä z pohľadu mykofilatelistov.Jeho uprimný vzťah k mykológii a filatélii by si to aj zaslúžil. A.Kmeť mal záujem i o poštové známky,aj keď sám filatelistom nebol.Zbieral ich za účelom výmeny za botanické /najmä mimoeurópske rastliny/,ale i archeologické nálezy.Svedčí o tom,aj jeho korešpondencia do Bulharska i do Nemecka, v ktorej sa obracia na svojich priateľov o pomoc pri zbieraní známok najmä novinových, celín i celistvostí.

A.Kmeť bol veľmi usilovným človekom. Šiel cieľavedome za vytýčeným cieľom a tým dosahoval aj úspešné výsledky v bádaní i v praktickom živote. Za svojho života vykonal iba dve väčšie cesty:do Kalocze, /asi 100 km južne od Budapešti/,kde študoval ruže v herbári arcibiskupa Haynalda a do Viedne,kde študoval muzeálny herbár.

V r.1896 bol už natoľko vyčerpaný.že sa sám pýtal predčasne do penzie.Chcel sa presťahovať do Martina, aby tam mohol priamo na mieste usmerňovať a zveľaďovať muzejné zbierky a činnosť rodiacej sa Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Žiaľ,jeho žiadosti bolo vyhovené až v r.1906. Vtedy sa do Martina presťahoval /v tomto roku daroval aj svoj herbár múzeu/,no po dvoch rokoch pobytu v Martine zomrel 16.2. 1908.Je pochovaný na martinskom Národnom cintoríne po boku ostatných zaslúžilých národovcov.

Literatura

Jasenák L./1987/: Andrej Kmeť 1841 -1908. Život a dielo. Bratislava.

Jülich W./1984/: Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. In H.Gams: Kleine Kryptogamenflora. Bd.IIb/1.Teil 1. Stuttgart-New York.

Kotleba F./1984/: Zeměpisné rozšírenie a ekologie chorošů /Polyporales s.l./ v Československu. Academia, Praha.

Lizoň P./1973/: Andrej Kmeť a mykologický výzkum Slovenska.-Čes.Mykol., Praha, 27:177-179.

Vánky K./1985/: Carpathian Ustilaginales.-Symb.Bot.Upsal. 24,2:/10/ + 309 p.

Zrubec S./1986/: Andrej Kmeť a poštové známky. Filatelie, Praha, 36:76-77.

Milan B a b e j : Andrej Kmeť, eine Persönlichkeit der Vergangenheit und Gegenwart.

Eine kurzgefasste Biographie und das Werk des katholischen Priesters Andrej Kmeť /1841-1908/, der sich mit mehreren wissenschaftlichen Disziplinen /unter anderem mit der Botanik und Mykologie/ befasst hat wird gebracht und durch eine Studie zur Gültigkeit von wissentschaftlichen Pilznamen die sein Name tragen ergänzt. A.Kmeť hat vorwiegend in zentralen Slowakei gesammelt / um Banská Štiavnica-Chemnitz , wo auch früher J.A.Scoppoli gearbeitet hat/ und sein Herbar mit 22000 Belegen von Pilzen wird im BRA / Slowakisches Nationalmuseum Bratislava-Pressburg/ aubewart.

Zprávy o akcích - programy

MYKOLOG V NÁRODNÍM PARKU GREAT SMOKY MOUNTAINS

Vladimír A n t o n í n

Snem každého kluka, čtoucího romány z Divokého Západu a knížky o indiánech, je podívat se do Great Smoky Mountains /Velkých Kouřových hor/. Mně se tento klukovský sen splnil díky Heslerově nadaci, která mně svým grantem umožnila dvouměsíční pobyt na University of Tennessee v Knoxville a tím i četné návštěvy a sběry hub v tomto pohoří. Za všechno bych chtěl Heslerově nadaci srdečně poděkovat. Pohoří, s nejvyšším vrcholem Clingsman's Dome asi 2390 m n.m., leží na hranici mezi státy Tennessee a North Carolina v jihovýchodní části USA a dostalo své poetické jméno podle typických a velice častých mlh převalujících se nad vlhkými lesy. V roce 1934 v něm byl zřízen národní park stejného jména.

Ačkoliv Great Smoky Mts. patří ještě do temperátní zóny /hranice subtropické oblasti z hlediska vyšších rostlin leží v severní části Floridy/, lesy mají již vyloženě subtropický charakter. Známý holandský mykolog M.A.Donk je při své návštěvě dokonce srovnával s lesními porosty na Jávě, kde dlouhá léta žil. Pro většinu lesů v Great Smoky Mts. je charakteristické husté zapojení všech dřevinných pater. Zajímavé je, že většina lesů zde není původních; pralesní porosty se zachovaly pouze na malé ploše, neboť byly původními osadníky ještě před zřízením národního parku vykáceny. Ovšem náhradní porosty mají přirozené dřevinné složení. Mnoho dřevin zde přirozeně rostoucích sice známe, ale pouze z parků a zahrad. Můžeme zde nalézt např. Rhododendron maximum, Liriodendron tulipifera, Liquidambar styraciflua, pět druhů šácholanů /Magnolia/, Tsuga canadensis, Pinus strobus, Toxicodendron radicans; z dalších typických dřevin např. Kalmia latifolia, Parthenocissus, několik druhů rodu Carya, 16 druhů dubů/od nás známe pouze dub červený - Quercus rubra/,

kaštanovník /Castanea dentata/, různé javory /opět některé známe z parků/ atd. Celkově je z území národního parku známo 129 druhů stromů /bez keřů/! V těchto zapojených porostech je bylinné patro poměrně chudé, i když celkově je v parku zaznamenáno více než 1500 kvetoucích rostlin.

Lesy zde rostoucí můžeme rozdělit do šesti skupin: 1/na stinných svazích asi do 1500 m n.m. rostou tzv. úžlabní listnaté lesy s velice pestrým druhovým složením všech dřevinných pater; 2/na vlhčích místech, hlavně kolem vodních toků, do 1000/-1500/m rostou lesy s převládající Tsuga canadensis; 3/ve víceméně klimaxových oblastech nad 1500m nacházíme tzv. severské listnaté lesy s dominujícími Fagus grandifolia a Betula alghaniensis; 4/na ostatních plochách nad 1500m roste smrkovo-jedlový s dominujícími Abies fraseri a Picea rubrum; 5/na středně suchých až suchých svazích převažují duby či duby s ořešáky; 6/na velmi suchých a skalnatých hřebenech se netvoří souvislý lesní porost, o to je bohatší keřové patro, dominují zde různé druhy borovic a dubů, hojný je i akát, v keřovém patře je nejhojnější Kalmia latifolia. Ovšem ani těmto lesům se nevyhýbé poškození imisemi a hmyzem. V parku je zaznamenáno asi 80 druhů rostlin a dřevin poškozených ozónem a imisemi /citlivé jsou např. sassafrasy a liliovníky/. Ve vrcholových partiích je jedle Fraserova z 91% zlikvidována z Evropy zavlečenou mšicí.

Co se týká hub, mnoho druhů zde rostoucích má již subtropický charakter/např. Anthracophyllum lateritium, Clavaria phoenicea, Marasmiellus synodicus aj./. Za mého pobytu zde rostlo hub opravdu hodně. Z hřibovitých hub byly sbírány např. Boletus ornatipes, B. edulis, B. pallidus, B. bicolor, Suillus spraguei/=S. pictus/, Strobilomyces floccopus, S. confusus, Boletellus chrysenteroides, Xerocomus parasiticus, asi 4 druhy rodu Tylopilus, z muchomůrek např. Amanita parcivolvata, A. hemibapha, A. farinosa, A. gemmata, A. virosa, roste zde obrovské množství kuřátkovitých hub /na každé exkurzi bylo zaznamenáno 25-30 druhů!/ a lišek /Cantharellus cibarius, C. cinnabarinus, C. lateritius, C. minor, C. appalachiensis, C. ignicolor, C. persicinus aj./. Z drobných hub jsem se samozřejmě nejvíce díval po marasmioidních a collybioidních druzích /kvůli tomu jsem přijel/. Z penízovek, kterých bylo nalezeno 12 druhů, to byly např. Collybia dichrous, C. dysodes, C. tuberosa, C. spongiosa, C. biformis a C. submuda. Nejvíce bylo sbíráno špiček: z rodu Marasmius 25 druhů /např. Marasmius siccus, M. pyrrhocephalus, M. sullivantii, M. capillaris, M. ciliatomarginatus, M. delectans, M. pulcherripes, M. rotula, M. nigrodiscus, M. floridanus, M. spissus, Setulipes /M./androsaceus/, z rodu Marasmiellus 12 druhů /např. Marasmiellus candidus, M. tenerrimus -dvojník předcházejícího druhu, chtěl bych mu věnovat jeden z následujících článků, M. opacus, M. vaillantii, M. preacutus a 3 taxony z rodu Micromphale /M. foetidum a 2 variety od M. perforans/. Navštívili jsme např. lokalitu, kde jsme během hodiny na ploše asi půl hektaru našli 19 druhů marasmioidních hub! Z dalších rodů jsou zde početně zastoupeny především helmovky, šťavnatky, závojenky, ryzce, holubinky, pevníky a různé choroše; plodnice hub jiných rodů byly nalezeny pouze ojediněle.

Na cestách za houbami mě doprovázeli dr. Ronald H. Petersen, profesor mykologie na univerzitě v Knoxville /specialista na kuřátkovité a liškovité houby, v poslední době se věnuje studiu interfertility lupenatých, především bělovýtrusých hub/, dr. Dennis E. Desjardin, profesor mykologie na universitě v San Francisku /americký specialista na marasmioidní houby, se kterým byl společný pobyt dohodnut/ a na některých Scott A. Gordon, postgraduální student mykologie. Mohu říci, že studium amerického materiálu jak v přírodě, tak pod mikroskopem a konzultace se zahraničními kolegy mě dalo více než dlouhé studium literatury a na některé houby či taxonomické jednotky hub jsem si již udělal jiný názor než jsem měl před tím podle literatury. Společně s

Dennisem Desjardinem připravujeme také odborný článek. Great Smoky Mts. však také ukázaly, že při každodenních teplotách nad 30°C dokážou během tří až čtyř dnů bez deště vyschnout tak, že o houby téměř nezavadíte.

Houbaření v Great Smoky Mts. však s sebou přináší některá nebezpečí, které u nás neznáme. Dosti častými obyvateli těchto lesů jsou totiž jedovatí hadi, především chřestýš a měďovec /zde zvaný copperhead/. Chřestýše se mně naštěstí nepodařilo potkat, ale na měďovce jsem téměř šlápnul. Je tvarem těla podobný chřestýši, včetně neustálého třepání špičkou ocasu, ale hlava je měďově hnědá; had splývá perfektně s terénem. Místní však tvrdí, že tito hadi jsou nejnebezpečnější pro třetího v řadě - první hada vyruší, druhý ho rozzlobí a proto třetího kousne. I když jsem v tomto případě byl druhý v řadě, není nic příjemného mít rozzlobeného hada u nohy. O něco příjemnější bylo setkání s medvědem, který byl překvapen tak, že urychleně vyklidil pole /což jsem udělal i já/. Ovšem je zde ještě nebezpečí původu rostlinného. Běžnou dřevinnou lianou oplétající stromy je skumpa Toxicodendron radicans, o které se tvrdí, že patří mezi jednu z nejjedovatějších dřevin. Otření se o kůru nebo rozmělnění listu v ruce způsobuje velmi nepříjemné ekzémy. Takže místní lesy vyžadují po mykologovi nejen koukat se po houbách a dívat se kam šlape, ale i dávat pozor na to, čeho se v lese chytá či o co se v lese opírá. Zažil jsem také brodění horské říčky/samozřejmě oblečený/ asi popás v ledové vodě. Ale i přes to všechny exkurze stály za to a to nejen po mykologické stránce/.

Za zmínku stojí ještě jedna věc. V národním parku je zakázán sběr čehokoliv, je přísně kontrolován asi 200 strážců /rangerů/. I renomovaný pracovník university, který nemá povolení nebo je nechal doma, se rangerů bojí a všemožně ukrývá v autě svůj koš s úlovkem. Díky přísnému regulování pohybu turistů a přísné kontrole si národní park, i přes obrovské návštěvy/více než 10 milionů návštěvníků ročně/, zachovává všechny své přírodní krásy, pro které byl vyhlášen.

Místem mého pobytu byla katedra botaniky University of Tennessee v Knoxville, umístěná v budově nesoucí jméno jedné z legend americké mykologie L.R.Hesler. K práci na universitě jsem měl k dispozici pracovnu, mikroskop švýcarské výroby značky Wild-Heerbrugg, který byl sice staršího data, ale jeho rozlišovací schopnost byla vynikající/při vzpomínce na návrat ke svému polskému mikroskopu značky -Biolar se mně i v perfektně klimatizované pracovně orosovalo čelo/, počítač /jiný psací prostředek kromě propisovačky tu nebyl/, knihovnu mykologického pracoviště i university a herbář čítající asi 50 tisíc položek. Oproti většině universit, které znám, jsou pracovny propojeny, dveře mezi nimi neustále otevřeny a kdokoliv z pracovníků i postgraduálních studentů může vstoupit do kterékoliv místnosti a cokoliv si tam půjčit, a to i za nepřítomnosti toho dotyčného pracovníka /platí to i o profesorově pracovně/. Že si zde navzájem všichni tykají nemusím ani zdůrazňovat. Vzájemná důvěra je jedním ze základních jevů celého zdejšího školského systému. Neexistuje systém zavřených dveří, žárlivého střežení literatury před "konkurencí" a závisti nad úspěchy druhých. Podle mého názoru je to do značné míry dáno osobností vedoucího tohoto pracoviště dr. Petersena, jedné z vůdčích osobností americké mykologie.

Vzájemné důvěra panovala i na biologické stanici v Highlands v pohoří Blue Ridge, jihovýchodně od Great Smoky Mts., kde jsme společně s Dennisem Desjardinem byli hosty mykologického kurzu. Vzájemná důvěra je zde taková, že se nejen nezamýká společná kuchyně se společnými ledničkami, v níž každý po použití společného nádobí ono umyje, ale dokonce chatky /či spíše domky/, ve kterých se bydlí, se vůbec nezamykají a dveře pokojů jsou celý den otevřené! A to bývají nocležníci celý den pryč! Stanici tvoří centrální budova s laboratoří a kanceláří, hydrobiologická laboratoř, budova se společnou kuchyní a jídel-

nou a pět jednopatrových či přízemních domků asi s 50 lůžky. Mykologický kurz byl placený účastníky/asi 250 dolarů/a trval dva týdny. Zúčastnilo se jej 9 osob, až na jedinou výjimku /student mykologie/ amatérů. Každý účastník kurzu měl k dispozici mikroskop z vybavení stanice a četnou literaturu, kterou sem dovezl vedoucí kurzu a lektor dr. Petersen. My jsme si přivezli mikroskop "svůj" z Knoxville. Stanice je dobře vybavena základními přístroji pro botaniku a zoologii, příruční knihovnou a počítači. Vybavenost a možnosti účastníků kurzu byly tedy velmi dobré - bylo to ovšem dáno prostředím stanice. Program kurzu byl následovný: dopoledne se buď vyrazilo do terénu nebo asi do 10-11 hod. probíhaly přednášky /morfologie, anatomie, teorie určování, systém hub atd./ a po nich se jelo ven. V terénu se sbíralo maximálně jednu a půl až dvě hodiny a vracelo se na stanici, kde se sběry zpracovávaly a dr. Petersen podával výklady k jednotlivým skupinám. Účastníci dostávali i úkoly typu sestavit klíč k určování 4-5 různých druhů hub s bílými plodnicemi, zjistit reakci dužniny či spor, zařazení neznámé houby podle mikroznaků atd. Vše bylo velice instruktivní a navíc Ron Petersen je pedagog k pohledání a jeho přehled po všech skupinách velkých hub obdivuhodný. Oficiální program končil kolem 18 hod.; večer už nebylo organizováno nic /kromě dvou přednášek hostů/. Mnozí však seděli u mikroskopů ještě dlouho do noci. Každý z účastníků byl velmi aktivní a snažil se zapojit do práce. I když to bylo dáno přítomností především vážných zájemců o mykologii, nenašli byste zde nikoho "na rekreaci", jak se někdy stává na našich akcích.

Celý můj dvouměsíční pobyt ve Spojených Státech byl pro mne velkou školou, a to jak po stránce mykologické, tak i životní.

VÝSLEDKY SOUČASNÉHO TAXONOMICKÉHO VÝZKUMU ZÁSTUPCŮ Ř. OPHIOSTOMATALES byly tématem celodenního semináře, který dne 29.5.1991 uspořádala sekce pro studium mikroskopických hub.

Na semináři bylo předneseno celkem 9 příspěvků a to jak z oblasti nových teoretických poznatků o zástupcích této skupiny, tak o jejich aktuálním výskytu a jeho praktickém dopadu na celé území ČSFR. V úvodní části semináře podala V. Holubová přehled o taxonomickém vymezení jednotlivých rodů a druhů ř. Ophiostomatales a o příslušných anamorfách. Následující příspěvky se zabývaly problematikou a výskytem těchto hub v českých zemích /M. Švecová a V. Skalický/ a na Slovensku /R. Leontovič sen./. Příkladem varujících čísel, které dokumentovala současný stav, je skutečnost, že ze 140 tis. ha dubových porostů v českých zemích bylo v r. 1988 již celých 18. tisíc ha poškozeno právě houbami ř. Ophiostomatales. R. Leontovič sen. se dále zabýval výskytem Ophio- - stomatales na lesních listnatých dřevinách za současných změněných ekologických podmínek v Evropě. Poukázal na skutečnost, že vzrůst výskytu vaskulárních mykóz souvisí s trvalým deficitem srážek, zvýšením průměrné roční teploty a stoupajícím zatížením porostů imisemi. Teoretickou část semináře uzavřela V. Holubová přehledem směrů výzkumu Ophiostomatales ve světě/např. vztahy mezi teleomorfou a anamorfou, konidiogenese u anamorf, ultrastruktura přehrádek mycelia, chemismus buněčné stěny, vztah patogena a hostitele, studium specifických vektorů a pod./. Další referáty byly již zaměřeny na některé praktické fytopatologické aspekty. D. Surovec se zabýval napadením žaludů r. Ophiostoma, R. Leontovič jun. rozborem odolnosti jednotlivých druhů vůči druhu Ophiostoma piceae v různých výškových pásmech hory Sitno a E. Sychrová způsoby šíření hub ř. Ophiostomatales hmyzem. V. Jančařík v závěrečném příspěvku shrnul fytopatologické problémy působené houbami ř. Ophiostomatales a možnosti ochrany proti nim. Prohloubení mykologické diagnostiky a podrobné znalosti ekologie ochoření se jeví jako nutné podmínky pro úspěšný boj s těmito parazity užitkových dřevin.

Semináře se zúčastnilo na 50 pracovníků s profesionálním zájmem o projednávané otázky, a to jak z řad členů sekce, tak z praxe/ čs. státní lesy, ÚKZÚZ, SLŽ, RŽP OÚ, ČSOP/ z Čech, Moravy i Slovenska. Seminář tak vhodným způsobem spojil zájem profesionálních mykologů, odborníků na lesní hospodářství i ochránců přírody. zájem, který vede k ochraně našich lesů. Účastníci semináře i širší veřejnost jistě přivítají sborník z tohoto semináře, který by měl vyjít začátkem příštího roku, a který lze objednat na adrese sekretariátu ČsVSM, P.O.Box 105, 111 21 Praha 1.

-kp -

VZDĚLÁVACÍ KURSY MEZINÁRODNÍHO MYKOLOGICKÉHO ÚSTAVU V KEW / GB/.

Zmíněný ústav je jedním ze zařízení Commonwealth Agricultural Bureau /CAB/ ve Velké Británii. Informujeme o 3 plánovaných kursech, za které je ovšem třeba řádně zaplatit:

2.9.-18.10.1991: Mezinárodní kurs v určování fytopatologicky významných hub.- Bude věnován mikroskopickým houbám a zvlášť zaměřen na fytopatologii v tropech. Budou to přednášky, diskuse a většinou praktické poznávání. Frekventanti se seznámí se sbírkami ústavu, s knihovnou, servisní službou a budou konsultovat s pracovníky ústavu. Jsou plánovány návštěvy i jiných ústavů. Podmínkou zápisu je absolvování vysoké školy se zkušenostmi postgraduálního studia, dobré znalosti z mykologie a hovorové angličtiny.
Cena: 1200 GBP. Kurs je určen zřejmě pro zájemce ze zemí Commonwealthu.

11.11.-15.11.1991: Určování hub důležitých v průmyslu. - Kurs je určen pro pracovníky veškerého průmyslu, kde houby působí positivně nebo negativně, počítaje v to potravinářskou výrobu, výrobu léčiv a firmy poskytující konzultace v biotechnologii a při výstavbě různých provozů. Obsahem budou přednášky a určování mikroskopických hub, demonstrace, kultivační metody. Frekventanti mohou přinést ssebou vlastní obtížně určitelné kultury a konsultovat s odborníky ústavu.
Cena: 375 GBP, což zahrnuje poskytnutou literaturu a určovací klíče. Není v tom zahrnuto ubytování, strava a doprava.

27.4.-22.5.1992: Biologie hub významných v lékařství - Obsahem bude: biologie a systematika vláknitých mikromycetů a jejich určování v kulturách. Zvláštní pozornost bude věnována vztahům konidiových a pohlavních stadií. Přednášky budou doplněny určovacími praktikami a použitím soudobých taxonomických metod. Zvláštní semináře se budou týkat aerobiologie, ochrany před houbami a technik používaných v mykologii. Cena: 1200 GBP bez ubytování, stravy a dopravy.

Podrobnosti pošle a přihlášky přijímá: Miss J.Pryse, International Mycological Institute, Ferry Lane, Kew, Surrey TW9 3AF, England.

6. MEZINÁRODNÍ KONGRES ROSTLINNÉ PATOLOGIE - PRVNÍ OZNÁMENÍ ! Kongres se uskuteční v Montréalu, Kanada ve dnech 28. července - 6. srpna 1993. Program se bude odbývat jednak dopoledne v symposiích, jednak odpoledne v diskusních kroužcích soustředěných kolem plakátových příspěvků společného tématu. Organizátoři neuvažují o žádném, nevyžádaném ústním příspěvku. Večery jsou vyhrazeny k prac. setkáním, diskusím, schůzkám atd. Fytopatologická problematika plakátů a symposií je seskupena do následujících tématických skupin: půdní patogeni, molekulární patologie, genetika, patogenese a fysiologie, patologie poskliznové ve skladech, epidemiologie, prostředí, ovládání chorob, lesnická patologie, rostlinná patologie a mezinárodní pokrok, patologie semen a plodů, výuka a výchova patologů, viry a jiná patogenní agens, houby, bakterie, hádátka, zjištění a diagnosa. - Druhé oznámení: leden 1992, konečné: 1992. Budou zaslána jen těm, kteří se nyní ozvou. Informace v sekretariátu:
Congress Secretaria, 6th I.C.P.P. - National Research Council Canada Ottawa, Ontario, Canada K1A 0R6 Mrs. Doris Ruest, Congress Coordin.

LICHENISOVANÉ ASKOMYCETY - Francouzské lichenologické sdružení zamýšlí uspořádat 13.-15.5.1993 v Paříži mezinárodní setkání na násl. téma:

"Lichenisované a nelichenisované askomycety." - Problémy a nové skutečnosti ve studiu jejich systematiky. V plénu setkání jsou jednak obzorné přednášky, jednak diskusní setkání a příspěvky ve formě plakátů. Zájemci nechť píší na adresu:
Association Française de Lichenologie. - Université Pierre et Marie Curie, Laboratoir de Cryptogamie. B.P. 33 /Bat. 50,6ème etage/ 7. quai Saint-Bernard F-75252 PARIS Cedex 05

MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOST PRO HUMÁNNÍ A VETERINÁRNÍ MYKOLOGII /ISHAM/.

Mnoho členů asi neví, že ČsVSM je přidruženým členem výše uvedené společnosti. Tato organizace zasílá též do Československa svůj bulletin The ISHAM Mycoses Newsletter /dochází jednak na členy ISHAM, jednak na sekretariát/. Pro potřeby sekretariátu této mezinárodní společnosti jsme požádali předsedu mykologické sekce České dermatovenerologické společnosti RNDr. Václava Kolafu o zaslání informace na příslušné místo, navíc tuto informaci o organisačním zapojení našich humánních a veterinárních zveřejňujeme:
Československá společnost pro mykopatologii.
Předseda: Prof. Dr. Jozef Buchvald, DrSc., Dermatologická klinika
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava
Sekretář: Dr. Marta Valentová, CSc., Katedra klinické parazitologie
Palisády 40, 811 06 Bratislava
Slovenská společnost pro mykopatologii
Předseda i sekretář totožný s výše uvedenými
Česká společnost dermatovenerologická, mykopatologické sekce
Předseda: RNDr. V. Kolafa, OÚNZ Liberec, mykologické laboratoř
Husova 10 460 63 Liberec
Sekretář: Dr. Magdalena Skořepová, CSc., 2. dermatologická klinika
U nemocnice 2, 128 08 Praha 2
ČsVSM měla zájem být přidruženým členem ISHAM už proto, že řada jejích členů, význačných mykologů, pracuje s mykózami ve zdravotnictví a ve veterinářství.

XI. KONGRES EVROPSKÝCH MYKOLOGŮ /CEM/ V SRPNU 1992 V KEW, VEL. BRITANIE

Ve dnech 7.9. až 11.9.1992 uskuteční se v Kew v pořadí již jedenáctý kongres evropských mykologů. Na programu kongresu jsou tři symposia:
1. Houby v evropských ekosystémech 2. Ochrana evropských hub
3. Mapování rozšíření hub v Evropě.
V rámci kongresu bude rovněž zasedat Evropský výbor pro ochranu hub, uskuteční se dvě polodenní exkurze a diskuse u plakátových sdělení. Plánovány jsou i před- a pokongresové exkurze. Kongresový poplatek činí 120 GBP, ubytování na studentských kolejích 22 GBP za osobu a noc, poplatek za kongresovou recepci 20 GBP, cena za před- resp. po - kongresovou exkuzi /cca 5 dnů/ 150-160 GBP. Uzávěrka přihlášek je do 1. června 1992, přihlášky a informace je možno obdržet na adrese:
XI. CEM Ms. L. Aitchison, Intern. Mycol. Institute, Fery Lane, Kew, Richmond. Surrey TW9 3 AF, United Kingdom. Ostatní korespondenci a abstrakty nutno zaslat přímo Dr. D. N. Peglerovi, The Herbarium, Royal Botanic Gardens, Kew, Richmond Surrey TW9 3AE, UK. /JKN/

Mykologická bibliografie

JOURNAL OF MEDICAL AND VETERINARY MYCOLOGY

Vědecký časopis tohoto jména vstupuje rokem 1991 do svého 29. ročníku. Jak známo, v posledních desetiletích stále vzrůstá význam onemocnění, jejichž příčinou jsou houby. Zvlášť pozoruhodně se tu uplatňují oportunistické houby, tj. takové, které nejsou původně parazitické a patogenní, ale jejichž masy výtrusů naplňují každé prostředí člověka a zvířat/druhy rodů Aspergillus, Penicillium, mukorovité houby, kvasinkovité houby a houby nedokonale známé.

Ty se stávají stále častěji příčinou vážných onemocnění u lidí, kteří jsou nějakým způsobem oslabení. Takových pacientů je dnes spousta, např. ti, kteří jsou léčeni současnými medikamenty v důsledku onemocnění cukrovkou, různými nádory, alergiemi nebo jsou v rehabilitaci po různých transplantacích a celkově je u nich podstatně snížena přirozená odolnost. To se přirozeně týká i nebezpečně narůstajícího počtu pacientů postižených AIDS. Nemenší význam si stále zachovávají i tradiční a nově se objevující parasitické houby působící onemocnění nejrůznějších sliznic a pokožky.

Přesto, že význam hub jakožto patogenů vzrůstá, stále je mnoho neznámého at už v etiologii, epidemiologii, antifungální terapii, profylaxi apod. Všechny tyto aspekty mají se zobrazit v originálních příspěvcích základního výzkumu právě tak jako v obzorných referátech zaměřených jak na badatele, tak na pracovníky rutinních laboratoří nebo klinik. Příspěvky přijímá hl. redaktor Dr. E.G.W. Evans, Regional Mycology Laboratory, Dpt. of Microbiology, University of Leeds LS2 9JT, UK. U toho je nutné si předem vyžádat instrukce pro úpravu rukopisu.

Vychází 2x za měsíc, předplatné 145 GBP. Vydává: Blackwell Scientific Publications, Osney Mead, Oxford OX2 OEL, UK.

HAUTNAH MYKOLOGIE

Objevil se nový časopis, který se jmenuje "hautnah mykologie", psáno s malým "h" i "m". Vydavatelem je Medi-A-Derm, Verlagsgesellschaft mbh für medizinische Publizistik, Postfach 100745, 2000 Hamburg 1. Vychází 6 krát ročně a roční předplatné je DM 76,- pro Německo, DM 94,- pro cizinu. Odpovědným redaktorem je známý mykolog prof. Dr. med. Dr. h.c. H. Rieth.

První dojem z tohoto časopisu je velmi příznivý. Vysoce lesklá křída, potištěná dokonalou sazbou, perfektně upravený text zalomený do barevných grafů a výborné černobílé a barevné fotografie. Několik celostránkových reklam. Žádný z našich odborných časopisů nesnese srovnání. Obsah tohoto skvělého časopisu - soudě podle dvou čísel, která jsem dostal gratis - je úmyslně pestrý. Práci "objevnou" ani "botanicky" zaměřenou jsem nenašel, ale ty zřejmě nemají být hlavní náplní časopisu. Podle mého dojmu je určen převážně praktickým lékařům a dermatologům, zajímajícím se o lékařskou mykologii.

P.F.

Redakční sdělení

Vážení čtenáři a příznivci Mykologických Listů !

Čas velkých změn a zásahů do ekonomiky a hospodářství našeho státu je sice příslibem do budoucna, nicméně v současné době nás nutí překonávat mnoho problémů a přizpůsobovat se neočekávaným a někdy i nepříjemným zvratům. Koncem roku 1991 bude uzavřena tiskárna, kde pro nás byly dosud ML zhotovovány. Číslo 45/1991 by mělo vyjít koncem roku 1991, na zajištění tisku ML pro rok 1992 a další se usilovně pracuje, a perspektiva v tomto směru je dobrá.

Při přechodu do jiné tiskárny však může dojít počátkem roku 1992 k menšímu skluzu resp. malým změnám při výrobě /např. ořízka/, věříme však, že se podaří zajistit vše jako doposud, včetně ceny.

Nicméně toto jsou pouze technické problémy. Mnohem více mne jako redaktora tíží nedostatek příspěvků všeho druhu. Zejména pro číslo 45/1991 je nutno započíti se shromažďováním příspěvků, nebot uzávěrka musí být do 30.11.1991. Prosím proto o pomoc v tomto směru.

Domnívám se, že pomoci má zapotřebí i naše mykologická Společnost, a to dle Havlíčka nejen radou, ale oním pytlem mouky. Vyzývám proto všechny členy ČsVSM k darům, především dobrých rad a nápadů, iniciativy, angažovanosti v rámci Společnosti pro zajištění její samofinancovatelnosti a účinnosti.

/JKN/

OBSAH

Sdělení členům ČsVSM ..... 1 - 4

Biber J.:Conocybe intrusa/Peck/Sing.-čepiča tka slzivková - nalezena v severních Čechách ..... 4 - 6

Valter J.:K článku Z.Kluzáka v Myk.Listech č.35 -"Mykologům k úvaze." ..... 6 - 7

Hlaváček P.:Xerocomus badius/Fr./Kühn.ex Gilb.-k jeho proměnlivosti ..... 7 - 8

Frágner P.:Mykologické vyšetřování mumií 8

Frágner P.:Laboratorní nákazy ..... 9 - 10

Jesenská Z.: Mikromycety a nozokomiálne nákazy ..... 11 - 13

Rieger M.et Revaincová B.:Mikroskopické houby jako alergizující činitel ..... 13 - 16

Vostatek M.: Požití novoziru M N - 80 16

Kuthan J.:Prof.Dr.Rolf Singer - 85 let 17

Babej M.: Andrej Kmeť, osobnosť minulosti a dneška ..... 17 - 21

Antonín V.: Mykolog v Národním parku Great Smoky Mountains 21- 24

Zprávy o akcích - programy:
Výsledky současného taxonomického studia zástupců řádu Ophiostomatales ..... 24 - 25

Oznámení o akcích, různé ..... 25 - 26

Mykologická bibliografie ..... 26 - 27

Redakční sdělení 27

Obsah a tiráž 28

Čtenáři!
Využívejte služeb rubriky **Služba čtenářům** !

Korespondenci v tomto směru zasílejte přímo na adresu:
Ing. Jan K u t h a n, Opavská 1127 708 00 OSTRAVA 4

Nabídka,výměna,poptávka literatury,pomůcek pro mikroskopii i techniku mykologie aj.

MYKOLOGICKÉ LISTY č. 44 - Informační orgán Čs. vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV - vychází v nepravidelných lhůtách a rozsahu.

Toto číslo sestavil a k tisku připravil J.Kuthan.
Číslo 43 vyšlo 7. října 1991 v nákladu 330 kusů.

Příspěvky zasílejte na adresu:prof.dr.Z.Urban,DrSc.,katedra botaniky UK, Benátská 2, 128 01 PRAHA 2.
Korespondenci související s administrací,objednáváním a předplatným ML zasílejte do odvolání na adresu sekretariátu ČsVSM,pošt.př. 106 , Krakovská 1 111 21 Praha 1.
Prosíme ty,kteří tak ještě neučinili o vyrovnání předplatného!